

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra preprimární a primární pedagogiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

„Metody dramatické výchovy v práci s dětskou literaturou v MŠ se zaměřením na Petra Horáčka“

„Methods of dramatic education within work with children literature in kindergarten that is focusing on Petr Horáček“

Aneta Zavoralová

Vedoucí práce: MgA. Alžběta Ferklová

Studijní program: Učitelství pro mateřské školy

Studijní obor: Specializace v pedagogice

2024

Odevzdáním této bakalářské práce na téma „Metody dramatické výchovy v práci s dětskou literaturou v MŠ se zaměřením na Petra Horáčka“ potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne

Poděkování

Chtěla bych poděkovat vedoucí práce MgA. Alžbětě Ferklové za odborné vedení, podporu a cenné rady. Poděkování přísluší i dětské skupině, v níž jsem mohla vykonávat praktickou část. Poděkování náleží i všem respondentům za vyplnění dotazníku.

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se zaměřuje na využití metod dramatické výchovy u dětí předškolního věku s pomocí dětské literatury. Z hlediska dětské literatury jsou předmětem zájmu především knížky pro děti od Petra Horáčka. Bakalářská práce je rozdělena na dvě části, na teoretickou část a praktickou část.

Teoretická část je zaměřena na vymezení pojmu dramatické výchovy, jejímu plánování a cílům, principům a také jednotlivým metodám a technikám, které jsou v rámci dramatické výchovy v mateřských školách využívány. Dále je popsána charakteristika předškolního období věnující se vývoji poznávacích procesů, emočnímu a sociálnímu vývoji. V závěru teoretické části jsou obsaženy žánry dětské literatury využívané v mateřských školách, které jsou vhodné pro dramatickou výchovu.

Praktická část představuje lekce dramatické výchovy, které obsahují dramatické metody a techniky v souvislostech dětské literatury. Zaměřuje se na přínosy programu vytvořeného pro děti předškolního věku. V praktické části jsou realizovány rozhovory s pedagogy dané dětské skupiny a formou dotazníku jsou zjišťovány cíle a výzkumné otázky této práce.

Cílem této bakalářské práce je zhodnotit přínosy využití dramatické výchovy v edukačním procesu vybrané dětské skupině, při nabídce dětské literatury v realizovaném a reflektovaném programu. Ke zjištění tohoto cíle je využit akční výzkum, během něhož byly provedeny rozhovory s učitelkami a pozorování dětí s následnou reflexí. Dále je práce zaměřena na využitelnost knih pro děti od Petra Horáčka v mateřských školách a zdali se knížky Petra Horáčka využívají k dramatické výchově a jiným vzdělávacím aktivitám. K tomu je využita metoda dotazníku. Metoda dotazníku se věnuje využití konkrétních knih od Petra Horáčka, které se v mateřských školách vyskytují, a jejich vhodnosti pro práci s dětmi.

V závěru tato práce shrnuje výsledky ze získaných poznatků k cílům a výzkumným otázkám popsaných v praktické části.

KLÍČOVÁ SLOVA

Dramatická výchova, metody a techniky dramatické výchovy, předškolní období, literatura

ABSTRACT

The bachelor thesis is focused on the use of dramatic education methods related to children in preschool age with the help of children's literature. From the view of children literature it is focused especially on children books by Petr Horáček. The bachelor thesis is splitted in two parts, theoretical and practical.

The theoretical part is focusing on the definition of dramatic education, it's planning, targets, principals and particular methods and technics which are utilized in kindergartens. The theoretical part describes also characteristics of pre-school period describing evolution of cognitive processes and emotional and social evolution. At the end of this part there are the genres of children's literature used in kindergartens that are suitable for dramatic education.

The practical part describes the lessons of dramatic education which contain the dramatic methods and techniques in relation to the children's literature. It is focused on benefits of programme created for the children in pre-school age. In the practical part of the bachelor thesis there are realized the interviews with pedagogues of the kindergarten, the targets and research questions of the thesis are found out in the form of questionnaire.

The goal of the bachelor thesis is to find out the advantages of using of dramatic education in educational process within the selected kindergarten with the offer of children literature in realized and reflected programme. The action research was used to find out the selected goal, during it there were realized the interviews with the teachers and observation of the children with resulting reflection. The bachelor thesis is also focused on the efficiency of the children's books by Petr Horáček and whether they are used for dramatic education and other education activities. For the achievement of this goal is used the method of questionnaire. The method of questionnaire is applied to utilization of particular books by Petr Horáček which are used at kindergartens and their suitability for the work with children.

In the conclusion the thesis summarises the results from the obtained knowledge for the targets and research questions described in the practical part.

KEY WORDS

Dramatic education, methods and techniques of dramatic education, preschool period, literature

Obsah

ÚVOD.....	9
TEORETICKÁ ČÁST	10
1 DRAMATICKÁ VÝCHOVA	10
1.1 Vymezení pojmu dramatická výchova	10
1.2 Plánování a cíle dramatické výchovy	11
1.3 Principy dramatické výchovy	13
1.3.1 Princip aktivity, prožitku a zkušenosti	13
1.3.2 Princip hry.....	14
1.3.3 Principy hry v roli	15
1.3.4 Princip tvořivosti a fikce	15
1.3.5 Princip partnerství	15
1.3.6 Princip objevů, zkoumání, experimentace a improvizace	16
1.3.7 Princip psychosomatické jednoty a empatie.....	16
1.4 Metody a techniky dramatické výchovy	16
1.5 Metody a techniky dramatické výchovy využívané v mateřské škole	18
2 PŘEDŠKOLNÍ OBDOBÍ.....	23
2.1 Vývoj poznávacích procesů.....	23
2.2 Emoční vývoj.....	24
2.3 Sociální vývoj	25
3 DĚTSKÁ LITERATURA	26
3.1 Žánry dětské literatury vhodné pro dramatickou výchovu v mateřské škole	26
3.2 Petr Horáček	28
3.3 Knihy Petra Horáčka	28
3.4 Využití knih v dramatické výchově.....	30
PRAKTICKÁ ČÁST.....	32
4 VÝZKUMNÉ CÍLE	32
5 VÝZKUMNÉ OTÁZKY.....	32
6 VÝZKUMNÉ METODY	32
7 STRUKTURA VZDĚLÁVACÍHO RÁMCE: CHARAKTERISTIKA SKUPINY, TÉMA, NÁMĚT, KLÍČOVÉ KOMPETENCE, CÍLE, RIZIKA	33
7.1 Lekce dramatické výchovy realizované v MŠ	36
7.1.1 První dramatická lekce	36
7.1.2 Reflexe první dramatické lekce	39
7.1.3 Druhá dramatická lekce	40
7.1.4 Reflexe druhé dramatické lekce	43
7.1.5 Třetí dramatická lekce	44

7.1.6	Reflexe třetí dramatické lekce	47
7.1.7	Čtvrtá dramatická lekce	49
7.1.8	Reflexe čtvrté dramatické lekce	51
7.1.9	Pátá dramatická lekce	52
7.1.10	Reflexe paté dramatické lekce.....	56
7.1.11	Celková reflexe.....	57
7.2	<i>Rozhovory s pedagogy mateřské školy</i>	58
7.3	<i>Dotazníky pro pedagogy mateřský škol</i>	59
8	SHRNUTÍ VÝSLEDKU VE VZTAHU K VÝZKUMNÝM OTÁZKÁM.....	67
9	LIMITY VÝZKUMU	68
10	DISKUSE	69
	ZÁVĚR.....	70
	ZDROJE	72
	KNIHY PETRA HORÁČKA.....	74
	SEZNAM PŘÍLOH	75

Úvod

Dramatická výchova je jedním z účinných pedagogických přístupů. Podporuje rozvoj u dětí v kognitivní, emocionální a sociální oblasti. V mateřské škole se dramatická výchova může propojovat i s dalšími obory. V této bakalářské práci se pojí s dětskou literaturou. Spojení těchto dvou oborů může pedagogům i dětem zajistit mnoho výhod.

Bakalářská práce se zaměřuje na využití metod dramatické výchovy u dětí předškolního věku s pomocí dětské literatury. Ve své bakalářské práci jsem si zvolila obrázkovou knihu. Knihu „Nejkrásnější místo na světě“ od autora Petra Horáčka jsem si vybrala z několika důvodů. Hlavní důvod byl, že se v mateřské škole často setkávám s knihami od Petra Horáčka a zaujaly mě svými ilustracemi, které jsou vizuálně přitažlivé a vhodné pro předškolní děti. Kniha, kterou jsem využila ve své bakalářské práci, mě zaujala svým příběhem. Propojuje zábavnou formou různá témata, která by se v mateřské škole měla objevovat. S propojením dramatické výchovy dítě vstupuje do děje, rozvíjí svou fantazii a zažívá dobrodružství.

Cílem bakalářské práce je definovat přínosy využití dramatické výchovy v edukačním procesu vybrané dětské skupině ve spojení dětské literatury. Vedle toho se práce zaměřuje na zjištění využívanosti knih pro děti od Petra Horáčka v mateřských školách a zdali se knihy Petra Horáčka využívají k dramatické výchově a jiným vzdělávacím aktivitám.

Teoretická část popisuje tři oblasti. Nejprve se zaměřuje na dramatickou výchovu, ve které vysvětluje, co dramatická výchova znamená, její cíle, principy, metody a techniky. Druhá oblast se zabývá charakteristikou předškolního období. Teoretická část je uzavřena kapitolou o dětské literatuře.

Praktická část obsahuje dramatické lekce, které se konaly ve vybrané dětské skupině. Orientuje se na přínosy programu, který byl vytvořený pro předškolní děti. Součástí praktické části je také rozhovor s pedagogy dané dětské skupiny a dotazník pro pedagogy českých mateřských škol.

TEORETICKÁ ČÁST

1 DRAMATICKÁ VÝCHOVA

1.1 Vymezení pojmu dramatická výchova

Dle Bláhové se dramatická výchova zaměřuje na sociální a osobní rozvoj. Sociální a osobní rozvoj se rozvíjí pomocí dramatických činností a her. Spojuje prvky dramatického umění, psychologie a pedagogiky. Hlavní metodou je utváření fiktivních situací, znamená to, že lidé hrají různé role a předstírají různé situace. Díky tomu se učí rozumět světu, lidem a sami sobě. (Bláhová, 1996, s. 22)

Dramatická výchova je úzce propojena s estetickými výchovami a společenskými obory. Od ostatních oborů se liší tím, že dává důraz především na osobnostní a sociální rozvoj. Dramatická výchova klade důraz na hru a čin. (Bláhová, 1996, s. 21)

Machková tvrdí, že dramatická výchova staví na učení prostřednictvím zkušeností. Cíl je poznávat, porozumět vztahům mezi lidmi a zkoumat různé situace. Stejně jako podle definice Bláhové (1996) proces probíhá ve fiktivních situacích prostřednictvím dramatických činností a hraní rolí. Při tomto procesu se může, ale nemusí vytvořit konkrétní výtvor. (Machková, 1998, s. 32)

Někteří autoři propojují dramatickou výchovu s tvořivostí. Podle Svobodové a Švejdové (2011) je dramatická výchova způsob učení, ve kterém lidé za pomoci své tvořivosti prozkoumávají různá témata a produkují své vlastní metody. Do tohoto procesu řadíme interakci, výměnu představ a názorů s ostatními lidmi. Vše záleží na vlastním prožitku a vlastní aktivitě. (Svobodová, Švejdová, 2011, s. 9)

Dramatická výchova přijímá svůj název ze slova drama. Dramatická výchova se může označovat mnoha názvy jako tvořivá dramatika, dětské drama, drama ve výchově, výchovné drama apod. Podle Otakara Zicha je podstatou dramatu a dramatičnosti „vzájemné jednání osob“, přičemž jednání je „názorná akce osoby, jež má působit na osobu jinou.“ (Machková 1998, s. 32)

Z historického hlediska je dramatická výchova poměrně nová. Vznikla v roce 1924 v USA a zakladatelkou je Winifred Wardová, která jako první na světě přišla s myšlenkou inovace dramatických aktivit do škol. Vznikla jako reakce na pedagogickou reformu. V evropských zemích, včetně Československa, se dramatická výchova začala rozšiřovat

krátce po druhé světové válce. Objevují se také zmínky z meziválečného období zásluhou Elsy Oleniusové ze Švédska a Léona Chancerela z Francie. Významnými osobnostmi této doby v Československu byly Šárka Štembergová-Kratochvílová, Jana Vobrubová nebo Soňa Pavelková. (Machková, 2018, s. 42-45)

1.2 Plánování a cíle dramatické výchovy

Plánování je proces, který zahrnuje postupy pro dosažení určitého cíle. Slovo plán představuje uspořádané jednotlivé složky, které obsahují části a kroky postupu práce. (Machková, 2004, s 27)

Machková rozděluje plánování do třech oblastí: dlouhodobé, střednědobé a krátkodobé. Dlouhodobé plánování zahrnuje delší časový úsek, který trvá nejméně jeden rok, ale často bývá i delší. Střednědobé plánování je obvykle určeno na několik měsíců. Jedná se o tři až šest měsíců v roce. Krátkodobé plánování se týká jedné lekce až týdenního tematického bloku. (Machková, 2004, s 27-28)

V mateřské škole si potřebujeme před každou vzdělávací činností určit cíl, kterého chceme dosáhnout. Vzdělávací cíl je účel, záměr nebo výsledek výuky. (Průcha, Walterová, Mareš, 2009, s.34)

Pedagogický cíl tedy definuje výsledky a změny, kterých chce učitel ve svém vyučování dosáhnout. Cíle nám poté ukazují zpětnou vazbu, tedy porovnávání toho, co bylo plánováno, se skutečnými výsledky. Při vytváření cílů je klíčové se zaměřit na potřeby dětí a všech členů skupiny a formulovat cíle tak, aby odpovídaly individuálním potřebám každého dítěte. (Machková, 2004, s. 34-35)

Machková dramatické cíle definuje ve třech základních rovinách. První rovina se nazývá dramatická a zabývá se dramatickými dovednostmi. Řadíme sem hru v roli, využívání výrazových prostředků a vytváření celku. Druhá rovina se věnuje sociálnímu rozvoji. Zahrnujeme sem strukturu a dynamiku skupiny, vztahy odehrávající se ve skupině, spolupráci a také poznávání světa. Třetí rovina se zaměřuje na osobnostní rozvoj. Obsahuje psychické funkce, jako je vnímání, pozornost, myšlení, komunikace a emoce. Zahrnuje také tvořivé dovednosti, motivace, zájmy a hodnoty. (Machková, 2004, s. 35)

Podle Valenty (2008) jsou cíle dramatické výchovy zaměřeny na rozvoj schopností a dovedností v oblasti umělecko-výchovné, v oblasti věcného vzdělávání a na rozvoj v oblasti osobnostní, sociální a etické.

Oblast umělecko-výchovná rozvíjí v MŠ:

- Smyslové dovednosti, které dětem pomáhají porozumět a vnímat umění,
- sdělování pomocí symbolů, díky kterému mohou děti vyjadřovat myšlenky, nápady a sebe samotné,
- tvorbu dramatických etud,
- hru v roli a improvizaci,
- estetický rozvoj a cit pro umění.

Oblast věcného vzdělávání rozvíjí v MŠ:

- vědomosti o světě ve kterém žijeme (například: kulturní tradice a odlišnosti, historii, zeměpis, životní prostředí a sociální dovednosti), děti získávají zkušenosti o každodenních problémech, se kterými se setkávají (například: učí se půjčovat hračky, vyjadřovat své nálady a pocity, spolupracovat, zvykat si na nové prostředí, učí se hygieně a oblékání) podporují se i znalosti o mezilidských vztazích atd.
- základní dovednosti v oblasti antropologické, dítě se učí pochopit různé kultury. V oblasti psychologické se učí komunikovat s ostatními dětmi a dospělými, vyjadřovat své nálady, pocity, myšlenky a pochopit jednání a emoce druhých. V sociologické oblasti se učí kooperovat ve skupině, sdílet prostor, pozornost a hračky s ostatními dětmi, v kulturní oblasti se seznamuje s tradicemi vlastní kultury i jiných kultur.

Oblast osobnostní rozvíjí v MŠ:

- tvořivost,
- vnímání smyslových informací,
- hrubou motoriku,
- jemnou motoriku,
- soustředění,
- myšlení,
- představivost a fantazii,
- porozumění svým myšlenkám a emocím,
- důvěru ve vlastní dovednosti,
- schopnost ovládat své emoce a chování.

Oblast sociální rozvíjí v MŠ:

- spolupráci,
- empatii,
- řešení problémů,
- komunikační schopnosti.

Oblast etická rozvíjí v MŠ:

- mravní vlastnosti – odpovědnost, spolupráci, charakterové vlastnosti,
- postoje k etickým otázkám – diskuse, reflexe – děti si utváří vlastní názory k etickým tématům,
- kritické myšlení a hledání různých možností řešení etických problémů,
- pochopení hodnot, které jsou pro dítě důležité (Valenta, 2008, s. 63-64)

1.3 Principy dramatické výchovy

Machková (2004) klasifikuje principy dramatické výchovy na dvě skupiny. První skupina se pojí s dalšími obory, metodami a směry. K první skupině řadíme hru, tvořivost a učení pomocí vlastního prožitku a zkušenosti. Druhá skupina se zabývá primárně dramatickou výchovou. Do této skupiny patří hraní rolí, improvizace, zkoušení různých situací a tvoření fiktivních situací. Machková (2004) přidává princip partnerství, který představuje přechod k druhé fázi. (Machková, 2004, s. 11)

Podrobnější charakteristiku principů popisuje Svobodová a Švejsová (2011, s 47-58), které oproti Machkové (2004) přidávají princip aktivity.

1.3.1 Princip aktivity, prožitku a zkušenosti

Pojmy aktivita, prožitek a zkušenost jsou úzce propojené a nedají se oddělit. Aktivita v předškolním vzdělávání hraje klíčovou roli. Z principu aktivity vyplývá mít možnost vyjádřit svůj názor, ovlivňovat situace, využívat své zkušenosti, uplatňovat své zájmy a potřeby. Podporuje i fyzickou aktivitu u dětí. Děti nemusí pouze sedět a poslouchat výklad, ale aktivně se zapojují do pohybových aktivit. Podstatné není pouze o věcech mluvit, ale konat je. (Svobodová, Švejsová, 2007, s. 47-48)

Prožitek je velice osobní a záleží na individuálním životě každého člověka. Člověk prožívá každou chvíli ve svém životě. Na prožitky má podstatný vliv předchozí zkušenost, fyzická i duševní nálada. Pokud ale vytvoříme případ, ve kterém jsou smysly

i rozum zapojovány u všech dětí podobným prostředkem, může se stát, že prožitky budou podobné. Je podstatné, aby si dítě samo prožilo situaci a přišlo k určitému poznání. Je to pro něj mnohem významnější, než kdyby mu pouze někdo řekl, co má dělat a jak se má chovat. Když dítě něco prožije, stává se jeho zkušenost mnohem silnější a vážnější. Na rozdíl od toho, když se dítě dozví nějakou informaci pouze verbálně. Nemá to pro něj takový význam, protože si danou situaci nemusí umět představit. Proto je důležité, abychom zkušenosti prožívali, než o nich pouze hovořili. (Svobodová, Švejdová, 2007, s. 48)

1.3.2 Princip hry

Hra je důležitá součást pro lidský život. Projevuje se od útlého věku až po dospělost. U dětí předškolní věku hra slouží k poznávání světa a rozvíjení dovedností. Dítě hrou tráví většinu svého času. U školáka hra zůstává důležitá, ale postupně se proměňuje v záměrné učení a vzdělávání. (Machková, 2004, s. 13)

V mateřské škole je důležité uplatňovat hru a dávat jí dostatek prostoru. Díky principu hry v mateřské škole rozvíjíme přirozeně dramatickou výchovu.

Svobodová a Švejdová uvádějí několik zásad, které by se neměly porušovat, aby dramatické činnosti byly opravdovou hrou. Mezi tyto zásady patří:

- I. Hra je svobodnou činností, probíhá bez nucení. Dítě se může aktivně zapojit, pouze pozorovat nebo nehrát vůbec.
- II. Hra by neměla být spojena s materiálními odměnami a dalšími výhodami. Pro děti by neměla mít ani cíl. Důležité je, aby děti při hře zažívaly radost. Podle Svobodové a Švejdové by se neměly v mateřských školách využívat v dramatických hrách soutěživé hry. Pouze v případě, kdy chceme zprostředkovat prožitek, jaké to je být vítězem nebo poraženým, a dále s touto skutečností pracovat. Hra má dětem přinášet prožitky a zkušenosti. Pro učitelku je užitečná pro naplnění vzdělávacích cílů.
- III. Hra má své místo a čas. Odděluje se od běžných činností a odehrává se na vymezeném prostoru a ve vymezeném čase.
- IV. Hra má pravidla, která nám určují směr hry.

Pokud učitelka dodržuje tyto zásady, je pravděpodobně, že děti budou tyto hry považovat za spontánní. To znamená, že i když jsou hry řízené, na děti budou působit

jako přirozené a projeví se jejich zájem. S největší pravděpodobností se budou chtít zapojit. (Svobodová, Švejdová, 2011, s. 49-50)

1.3.3 Principy hry v roli

Pro děti předškolního věku je princip hry v roli absolutně přirozený. Hlavním pravidlem je pravidlo „jako“. Dítě napodobuje chování a činnosti ostatních lidí. Díky tomuto principu si děti vyzkoušejí různé situace a role, ve kterých objevují svět kolem sebe a experimentují. (Svobodová, Švejdová, 2011, s. 51)

Vstupování do role znamená, že dítě jedná v rámci fiktivního světa. Představuje si, že je někdo jiný. Dítě vstupuje do role a nanečisto se zúčastní situací. Díky tomuto způsobu děti mohou prožívat různé situace a zdokonalovat se v mezilidských vztazích. Machková řadí princip hry v roli k symbolické hře, která je založena na vztazích, charakterech a jednání postav. Zásadou hry v roli se dramatická výchova odlišuje od ostatních vzdělávacích oborů. (Machková, 2004, s. 24)

Hra v roli je jedním z hlavních principů dramatické výchovy. Respektuje přirozenost a potřeby dítěte předškolního věku (Svobodová, Švejdová, 2011, s. 52).

1.3.4 Princip tvořivosti a fikce

Princip tvořivosti se zakládá na tom, že učitelka podporuje děti, aby přicházely s originálními nápady a hledaly nové způsoby řešení. Tímto způsobem se podporuje plynulost myšlení u dětí předškolního věku. Díky tomu dítě hledá nová řešení a nezůstane pouze u jednoho.

Fikce a fiktivní situace jsou důležité pro rozvoj tvořivosti. Hra „jako“ a využití fantazie jsou pro dítě běžné a podstatné pro pochopení světa. Fikce dává ochranu a umožňuje dětem prozkoumávat situace bez konkrétních důsledků. Ve fiktivních situacích se děti učí empatii, porozumění a také následkům svého chování. (Svobodová, Švejdová, 2011, s. 52-53)

1.3.5 Princip partnerství

Partnerství je založeno na vzájemném respektu, úctě, vzájemné spolupráci, pomoci a empatii. Neobjevuje se zde soutěžení, nadřazenost, ponižování nebo zesměšňování. V mateřské škole je partnerství mezi učitelkou a dítětem založený na demokratickém přístupu. V tomto vztahu nevzniká mocenská autorita, ale vše je založeno na vzájemné dohodě a jasných pravidlech. Důležité je i partnerství mezi učitelkou a dalšími pracovníky

mateřské školy, protože všichni účastníci se podílejí na utváření klima a atmosféry třídy. Spolupráce mezi učitelkou a dítětem a učitelkou a mezi dalšími pracovníky je vzorem pro vznik partnerství mezi dětmi. (Svobodová, Švejdová, 2011, s. 53-54)

1.3.6 Princip objevů, zkoumání, experimentace a improvizace

Princip zkoumání a experimentace v různých situacích a hrách má poskytovat dětem poznání a učení o životě a lidech. Proto je nutné, aby děti určitá témata, náměty, situace nebo postavy nehrály pouze jednou, ale vracely se k nim a hledaly nové možnosti řešení pomocí vzájemné interakce. Pro tento princip je důležité opakování a vytváření témat a námětů, které vedou k hlubšímu poznávání. (Machková, 2004, s. 25)

Umění improvizace je schopnost jednat bez předešlé přípravy, textu a scénáře. Improvizace je hlavní pro život. Každý den se setkáváme s překážkami, potížemi a konflikty, na které je důležité reagovat. (Machková, 2004, s. 25)

Existuje také pedagogická improvizace, kterou provádí učitelka. Jedná se o jednu z nejnáročnějších dovedností pedagoga. Neznamená to, že učitelka přijde do třídy bez přípravy, ale je schopná reagovat na situace, které se vyskytnou v daný okamžik. Můžeme sem zařadit činnosti, jako jsou spontánní aktivity, řízené činnosti nebo běžné činnosti, jako je umývání rukou, oběd, svačina atd. Důležité je, aby pedagog měl promyšlené cíle a využíval nápady dětí, které vedou k dosažení cíle. (Svobodová, Švejdová, 2011, s. 56-57)

1.3.7 Princip psychosomatické jednoty a empatie

Princip psychosomatické jednoty spočívá ve spojení vnitřního světa člověka s jeho tělem. Dramatický proces postupuje od vnitřních představ k vnějšímu projevu. To znamená, že když si hrajeme, jdeme od své představy k tomu, abychom své myšlenky ukázali navenek. (Machková, 2004, s. 23)

Autorky Svobodová a Švejdová (2011) rozšiřují Machkovou (2004) o princip empatie. Empatie znamená možnost porozumět a respektovat pocity, prožitky a názory dítěte. (Svobodová, Švejdová, 2011, s. 58)

1.4 Metody a techniky dramatické výchovy

Machková definuje metodu jako cestu, která nás vede k cíli. V pedagogickém kontextu se jedná o úmyslné uspořádání činností jak učitele, tak i dětí, aby byly splněny pedagogické cíle. (Machková, 2004, s. 94)

Svobodová a Švejdová jsou stejného názoru, ale definici rozšiřují. „*Metoda je cesta, která nás vede k cíli, Je to činnost pedagoga a dětí (někdy shodná, jindy rozlišná), která by nám měla pomoci prozkoumat, ujasnit a vysvětlit některé skutečnosti tak, abychom se posunuli kousek dál k vytyčenému cíli nebo cílům. Metodu vnímáme jako cestu dlouhou a širokou, již lze různě variovat a modifikovat.*“ (Svobodová, Švejdová, 2011, s. 69).

Nejvíce se touto tematikou zabýval Josef Valenta. Valenta (2008) obecně metodu výchovy a vyučování popisuje jako způsob, jak děti získají znalosti a dovednosti během vzdělávacích činností. Zahrnuje činnosti dětí i učitelů, kteří se společně snaží dosáhnout vzdělávacího cíle. (Valenta, 2008, s. 47)

Technika znamená typ metodiky, která vyžaduje aktivní a osobní zapojení dětí. V pedagogické souvislosti je pojem technika způsob, jakým si děti osvojují učivo. (Valenta, 2008, s. 48)

Valenta (2008, s. 122-207) rozděluje metody a techniky dramatické výchovy do pěti základních skupin.

I. Metoda (ú)plné hry

Metoda úplné hry je považována za základní metodu. Způsob práce se staví na rozmanité realitě života s využíváním pohybu, řeči, psaní, manipulace s předměty atd.

II. Metody pantomimicko-pohybové

Podstatou těchto metod je pohyb, naopak se nepožaduje žádný zvuk a mluva. Patří sem například pantomima, živý obraz, štronzo atd.

III. Metody verbálně-zvukové

Tyto metody jsou založeny na slově nebo zvuku. Můžeme sem zařadit metody jako asociační kruh, diskusi nebo reflexi.

IV. Metody graficko-písemné

Základem metod graficko-písemných je písemný, kreslený, malovaný nebo rýsovaný výtvar. V rolích si mezi sebou mohou děti psát dopisy. Mimo role připravují plakáty a základní scénáře písemně. Tyto metody podporují tři základní skupiny.

V. Metody materiállově-věcné

Principem těchto metod je práce s materiálem. Jedná se o metody doplňující a podporující ostatní skupiny.

1.5 Metody a techniky dramatické výchovy využívané v mateřské škole

Asociační kruh

„Asociace je myšlenkové spojení, jehož logiku zná pouze dítě samo.“ (Svobodová, Švejdová, 2011, s. 71)

Asociační kruh je verbální metoda, která rozvíjí myšlení, představivost a fantazii. Nejedná se o tradiční dramatickou metodu, protože neobsahuje divadelní prvky, ale přesto se v dramatické výchově často využívá. (Svobodová, Švejdová, 2011, s. 72)

Práce s rekvizitou

Práce s rekvizitou se orientuje na využívání různých předmětů a pomůcek pro vyjádření situací a příběhu. Rekvizita může sloužit k vytvoření atmosféry, pochopení příběhu a podněcuje fantazii a představivost. (Svobodová, Švejdová, 2011, s. 72)

Narativní pantomima

Narativní pantomima propojuje vyprávění s pantomimickým ztvárněním. Tato technika je adekvátní pro uplatnění v mateřské škole, protože vychází z přirozené dětské hry. Narativní pantomima dává šanci dětem lépe prožít, pochopit a zapamatovat si příběh, protože nezapojují pouze verbální paměť, ale také pohybovou a tělesnou. Podstatný je výběr textu, který budou děti ztvárňovat. Text by měl být akční a nabízet dostatek situací k zobrazení pantomimou. (Svobodová, Švejdová, 2011, s. 73)

Simultánní pantomimická ilustrace

Tato technika se využívá k doprovázení říkadel, rituálů, písní a k doprovodu krátkých vyprávění. Ilustrace nás přemístí z fixovaného nebo částečně fixovaného prostředí do fiktivního prostředí. Ilustrace prováděna pohybem může být na začátku spontánní. Opakovaným použitím a společnou volbou může získat fixovaný tvar. Pantomimická ilustrace může zůstat formou improvizované pantomimy, ale může být také převedena do fixního tvaru. Když chceme udělat fixovaný tvar, měli bychom

umožnit dětem, aby si samy pohyby vymyslely a poté se shodneme na jejich výběru. Je to pro děti mnohem zajímavější, než když učitelka nabídne hotové postavy. Tímto dává dětem příležitost k vlastní aktivitě. (Svobodová, Švejdová, 2011, s. 74)

Diskuse

Diskuse je důležitou metodou vzdělávání, která nám pomáhá dojít k závěru a shrnout poznatky. Rozvíjí také naše myšlení a porozumění a může být základem, z něhož vycházejí další aktivity. Na kvalitě diskuse je klíčový výběr otázek. Otázky by měly být otevřené, protože podporují u dětí uvažování, myšlení a evokují jejich zkušenosti. Kdežto na uzavřené otázky mohou odpovědět pouze ano nebo ne. V diskusi by měla být každá odpověď správná. (Svobodová, Švejdová, 2011, s. 75-76)

Hra v roli

Hra v roli vychází ze spontánní hry dítěte předškolního věku. Dítě přijímá na sebe různé role například kočky, tatínka nebo stromu. Když dítě hru v roli přijme, projevuje se jeho přirozenost a spontaneita. Zůstává samo sebou i přesto, že se stává v danou chvíli někým jiným, například tatínkem. Hra v roli se rozděluje do tří základních typů.

Simulace: Dítě zůstává samo sebou, ale představuje si, že se nachází ve fiktivní situaci. Tento způsob hry je pro děti přirozený a využívají ho mnohdy v námětových hrách.

Alterace: Dítě přijímá roli jiné osoby, ale jedná podle svého uvážení, i když dělá, že je někdo jiný.

Charakterizace: Dítě předstírá, že je někdo jiný a jedná jako určitá postava. Bere na sebe její chování i vlastnosti. (Svobodová, Švejdová, 2011, s. 77)

Bláhová definici hry v roli popisuje podobně. „*Hra v roli znamená převzetí role někoho jiného, a to s vlastní představou odpovídající jeho chování.*“ (Kořátková, 1998, s. 99)

Učitel v roli

Učitel v roli se stává přítelem pro dítě, a také má možnost ovlivňovat děj a vysvětlovat situace. Díky jeho přítomnosti mohou být děti více aktivní. (Svobodová, Švejdová, 2011, s. 78)

Improvizace

Improvizace znamená jednání v dané situaci bez předchozí přípravy a dohody. Zadání pro improvizaci může být obecné, například znázornění pohybem nebo slovně. Improvizace se může odehrávat ve dvojících nebo ve skupině. (Svobodová, Švejdová, 2011, s. 82)

Štronzo

Technika štronzo nám pomáhá se naučit ovládat své tělo. Smyslem je si natrénovat zastavení a být chvíli bez hnutí. Nejlepší možnost, jak naučit techniku štronzo děti předškolního věku, je hra. Slovo štronzo ve hře znázorňuje zkamenění nebo zastavení. (Svobodová, Švejdová, 2011, s. 83)

Živý obraz

Technika živý obraz představuje zastavení času a využití určitého okamžiku na maximum. Jedná se o pantomimické zobrazení bez využití pohybu. Může se vytvořit na základě zastavené pantomimy slovem stop nebo štronzo, podle zadání nebo podle obrazu. Riziko živého obrazu je, že necháme děti příliš dlouho bez pohybu. Musíme brát v potaz, že děti nevydrží v obrazu příliš dlouho, proto je klíčové živý obraz jasně omezit zvukovým signálem, například bubínkem, slovem stop, štronzo nebo klapkou. (Svobodová, Švejdová, 2011, s. 84)

Vnitřní hlasy

Tato technika se zaměřuje na dané postavy a na to, co v určitý okamžik prožívají. Díky této technice můžeme lépe pochopit myšlení a jednání druhých osob, a také rozvíjí empatii, porozumění a vyjadřování vlastních myšlenek. (Svobodová, Švejdová, 2011, s. 85)

Horká židle

Při technice horká židle člověk sedí na židli a vstupuje do role a ostatní mu pokládají otázky. Ten, kdo sedí na židli, by na otázky měl upřímně odpovídat. Měla by zde být možnost kdykoliv hru přestat hrát a odejít. Tato technika podporuje u dětí schopnost porozumět jednání druhé osoby, rozvíjí empatii a učí klást otázky. (Svobodová, Švejdová, 2011, s. 86, Koťátková, 1998, s. 98)

Reflexe

Reflexi chápeme jako vyslovení svých pocitů, prožitku a reakcí. Reflexe nám pomáhá vyhodnocovat, jak děti chápou daný problém. Pro děti představuje shrnutí klíčových míst. Reflexe může být volná, která obsahuje spontánní projev nebo řízená, která je řízena strukturovanými otázkami učitele. (Svobodová, Švejdová, 2011, s. 86, Koťátková, 1998, s. 103)

Postojová osa

Postojová osa je hodnotící technika, která nám je užitečná při řízených činnostech a při běžných situacích ve skupině. (Svobodová, Švejdová, 2011, s. 87)

Zvukový kruh, zvuková koláž

Zvukový kruh a zvuková koláž jsou techniky, které mohou vytvořit atmosféru, která je důležitá pro dosažení určitého prožitku. (Svobodová, Švejdová, 2011, s. 89)

Zrcadla

Technika zrcadla se zakládá na společné interakci dvou lidí, kde jeden znázorňuje pohyb a druhý ho opakuje. Cílem není pouze mechanické opakování pohybu, ale rozvíjení neverbální komunikace a oboustranného porozumění. (Koťátková, 1998, s. 116)

Využití metod a technik dramatické výchovy v mateřské škole má velice mnoho výhod. Pomáhají k rozvoji komunikace. Děti sledují své pocity a myšlenky. Projevují je slovně, ale hlavně i neverbálně. Dochází k rozvoji sociálních dovedností. Dítě se učí dávat pozornost ostatním dětem, spolupracovat a uznávat názory a myšlenky druhých. Díky dramatické výchově se rozvíjí také sebedůvěra. Dítě má možnost si zkusit nové role a situace, což posiluje jeho sebedůvěru a sebevědomí. Dítě vidí, že jeho snaha a dosažený výkon jsou uznávány. Dále dochází k rozvoji kreativity a fantazie. Dítě vymýšlí improvizace, vytváří příběhy a dialogy. Tím rozvíjí svoje myšlení. Přínos má dramatická

výchova také pro jazykový rozvoj. Dítě si zvyšuje svoji slovní zásobu, procvičuje gramatiku a jazykovou stavbu. Podporuje i motorické dovednosti, dítě se při aktivitách pohybuje – běhá, skáče, leze, poskakuje a další. Manipuluje s předměty, tím se rozvíjí jemná motorika. Například při výrobě rekvizit. Dítě dále kreslí a zachází s různými objekty. Hraní různých rolí u dítěte rozvíjí emoční inteligenci, díky tomu dítě lépe porozumí svým emocím, ale i emocím druhých. Začlenění dramatické výchovy do mateřské školy poskytuje hodně výhod, které působí na rozvoj schopností a dovedností u dětí.

2 Předškolní období

Předškolní období je uváděno v rozmezí od 3 do 6-7 let. Dítě chápe svoji pozici ve světě a svoje schopnosti. Začíná si uvědomovat vlastní já, učí se pracovat v různých situacích a projevuje své zájmy, hodnoty a názory. Začíná si všímat věcí okolo sebe. Vnímá rozdíly mezi lidmi a učí se projevovat svoje emoce a potřeby. Dítěti v tomto období pomáhá představivost, je zde charakteristické intuitivní uvažování, které ještě není podmíněno logikou. Představy si přizpůsobuje svým možnostem poznání a potřebám. V předškolním věku převládá egocentrismus, který má vliv na uvažování a komunikaci. Dítě předpokládá, že všichni vnímají věci tak, jak ono samo a nebere v potaz jiné poznatky. Toto období se také nazývá období iniciativy. Dítě začíná projevovat zvědavost, kreativitu a má touhu něco zvládnout. Dochází k rozvoji v sociální oblasti, dítě si buduje vztahy s vrstevníky. Jedná se o fázi přípravy na život v dospělosti. Dítě přijímá řád, pravidla a společenské chování. Dále si procvičuje kooperaci ve skupině a učí se v rámci skupiny prosadit nebo podřídit. (Vágnerová, Lisá, 2021, s. 171)

2.1 Vývoj poznávacích procesů

Poznání se koncentruje na svět okolo dítěte a na pochopení pravidel, které se v něm vyskytují. Piaget (1966) tuto fázi označuje jako období intuitivního myšlení. Dítě v tomto období ještě nemá dostatečně rozvinuté logické myšlení. Předškolní dítě si vybírá nějaké informace a způsoby myšlení, které se často liší od myšlení dospělých. (Vágnerová, Lisá, 2021, s. 173)

Charakteristické znaky uvažování podle Vágnerové a Lisé (2021):

1. Způsob, jakým se dítě dívá na svět a jaké informace si volí
 - Předškolní dítě často lpí na jednom výrazném znaku, který je pro něj důležitý a ostatní znaky přehlíží. V tomto období dítě nedokáže přemýšlet komplexněji a nebere v potaz více než jedno hledisko.
 - Projevuje se egocentrismus, dítě trvá na svém názoru a nebere v potaz názory ostatních. Myslí si, že jeho úsudek je jediný možný.
 - Fenomenismus neboli důraz na jasnou podobu světa. Pro dítě je podstatné, jak se mu situace zdá na první pohled.
 - Prezentismus se váže na přítomnost. Dítě se zaměřuje na aktuální podobu světa. Řídí se subjektivní jistotou, dítě to tak vidí a může se o tom ujistit.
2. Způsob, jakým dítě zpracovává informace

3. Magičnost znamená, že děti mají tendenci míchat skutečný svět s fantazií a často nerozlišují události ze svého reálného života a z pohádek nebo ze své fantazie.
4. Animismus neboli antropomorfismus je přikládání živých vlastností na neživé věci. Dítě předškolního věku dokáže diferencovat živé a neživé, ale stále jsou někdy situace, kdy si to neuvědomuje. Například v MŠ jedna holčička předškolního věku ostříhala panenku a myslela si, že jí vlasy znovu narostou.
5. Arteficialismus vysvětluje, jak vznikl okolní svět. Zaměřuje se na to, že za všemi jevy musí být nějaký člověk.
6. Absolutismus představuje, že vše, co dítě pozná, musí mít konečnou a jasnou platnost. Například chlapečkovi předškolního věku bylo řečeno, že modré kolo je nejlepší a nepadá se z něho. On poté odmítal přijmout jiné. (Vágnerová, Lisá, 2021, s. 173-175)

2.2 Emoční vývoj

Emoce u dětí předškolního věku jsou už stabilnější a vyrovnanější oproti minulým obdobím. Předškolní dítě umí své negativní emoce vyjádřit vhodnějším způsobem. Emoční prožitky v tomto období jsou mnohdy intenzivní a mohou se rychle střídát. Často jsou vázány na aktuální situaci, která je dána bezprostředním uspokojováním nebo neuspokojováním. (Vágnerová, Lisá, 2021, s. 227)

Změny v emočním prožívání dle Vágnerové a Lisé (2021):

7. Zlost a vztek už není tak častý jako v batolecím období, protože dítě předškolního věku často chápe důvody svých emocí.
8. V předškolním období se objevují projevy strachu, které jsou spojovány s rozvojem dětské představivosti. Děti si představují různé fiktivní bytosti, mívají sklon se navzájem děsit, což jim dává pocit vzrušení.
9. Děti předškolního věku mají většinou dobrou náladu a mají smysl pro humor. Dětské vtipy po kognitivní stránce jsou často elementární.
10. V tomto období děti začínají rozumět obsahu budoucnosti, díky tomu se dokážou na něco těšit, ale také mohou mít obavy z nadcházející události, protože dovedou situace očekávat. (Vágnerová, Lisá, 2021, s. 227)

Emoční vývoj je důležitý i pro dramatickou výchovu. Dítě předškolního věku se lépe vyzná v prožitcích spojenými s emocemi. Dítě se díky dramatické výchově učí

porozumět svým emocím i emocím druhých. Poznává pocity postav v pohádkách či příbězích, začíná si lépe uvědomovat chování jiných lidí a zvládat změny a nové situace. Rozvíjí také empatie, dítě se vžívá do rolí a do různých situací. Kvůli tomu se posiluje porozumění. Emoční vývoj rozvíjí kreativitu a fantazii u dětí. Díky tomu dítě odhaluje další způsoby vyjadřování. Na základě dramatické výchovy dítě lépe zvládá vyjadřovat své emoce a řešit konflikty.

2.3 Sociální vývoj

Socializace předškolního dítěte se odehrává nejen v rodině, jako jsou rodiče, sourozenci, prarodiče a další blízcí příbuzní a přátelé, ale také se dítě zapojuje do širší společnosti. Dítě předškolního věku se učí nové sociální dovednosti. Rozšiřuje se komunikace a interakce, jako je spolupráce, sdílení o prostor, hračky a pozornost, roste empatie a začíná se přijatelněji prosazovat. Nejprve socializace probíhá v rodině, která je pro dítě zdrojem jistoty a bezpečí. Dítě zde má svoje teritorium, kde má své místo: svoje hračky, postel, dětský pokoj apod. V rodině si osvojuje základní normy chování. Poté jsou důležití vrstevníci. Mezi vrstevníky vznikají rovnocenné vztahy a dochází k osamostatnění. Mateřská škola je první instituce, do které dítě dochází. Dítě zde dosahuje nových sociálních zkušeností a dovedností. V mateřské škole dítě nemá vyhrazený svůj vlastní prostor jako v rodině, ale musí se o vše podělit s ostatními dětmi. Všichni si mají právo hrát se všemi hračkami. (Vágnerová, Lisá, 2021, s. 235-236)

Sociální vývoj je podstatný pro dramatickou výchovu hlavně v komunikaci a spolupráci. Pomocí dramatických her dítě navazuje interakci s ostatními dětmi a má možnost komunikovat a porozumět dětem ve skupině. Díky tomu se rozvíjí také empatie. Dítě se učí chápat emoce postav v rámci dramatických aktivit a začíná lépe rozumět svým kamarádům. Vzájemná komunikace u dětí rozvíjí sebevědomí. Dítě má možnost vyjadřovat svoje nápady, názory a emoce. Při dramatické výchově si dítě zkouší různé sociální role a zásluhou toho lépe chápe různé postavy a vzniklé situace. V průběhu dramatických aktivit se posiluje přátelství mezi dětmi, a to díky interakci. Během dramatické výchovy se dítě učí řešit konflikty a hledat řešení na vzniklé okolnosti. Posiluje se i kritické myšlení, dítě se při aktivitách rozhoduje a setkává se s různorodými situacemi.

3 Dětská literatura

3.1 Žánry dětské literatury vhodné pro dramatickou výchovu v mateřské škole

Pohádka

Pro pohádku je příznačné, že propojuje realitu a fantazií. Od pověsti se liší tím, že se netýká žádné historické události, nemá dané místo ani přesný čas. Charakteristická je rozložením dobra a zla, kdy dobro vítězí nad zlem, proto je tento žánr vhodný pro děti. Máme několik typů pohádek pro děti, nejvhodnější je **zvířecí**, kde hlavním hrdinou je zvíře. Stejně jako u eposu nebo v **bajce** zvířata mají vlastnosti jako lidé. Princip bajky se objevuje v pohádkách pěstounských, které se zaměřují na výchovné poučení. Často se v ději objevuje dítě, které má poskytnout dětem vzor v různých situacích a sloužit jako zrcadlo. Děti se pomocí tohoto typu učí rozpoznávat kladné a záporné chování – O Červené karkulce. Dalším druhem jsou **kumulativní pohádky neboli řetězové**. Ty jsou typické svým jednoduchým dějem, do kterého se přidávají nové situace a postavy, a ty pak děj opakují a shrnují – O veliké řepě. **Kouzelné pohádky** mají složitější strukturu příběhu, obsah, a i přidáním fantazijních prvků mnohdy překračují možnosti dítěte – pohádky bratří Grimmů. **Novelistická pohádka** se posmívá lidské hlouposti a povýšenosti - O hloupém Honzovi. (Gebhartová, 1987, s. 20-23)

Dalším zdrojem mohou být **mýty, báje, eposy, legendy a hrdinské příběhy**. Můžeme je využívat v původní podobě nebo převyprávěné pro děti. Často tyto žánry nabízí mnoho situací, na nichž lze budovat dramatickou činnost. Důležité je vybírat příběhy s ohledem na věk dětí. Dítě by mělo situaci porozumět. (Machková, 2018, s. 55)

Moderní pohádka

Moderní pohádka nabízí různá témata a formy. S lidovou pohádkou má společné užívání kouzel a fantastických prvků, ale často na jiný styl než tradiční lidové nebo autorské pohádky. Moderní pohádky se často liší svou literární hodnotou. V poslední době se zvýšil jejich nárůst a mnohé z nich jsou obsahově bezcenné. Důležité je, aby moderní pohádka nabízela konflikt a zápletku a byla pro čtenáře přitažlivá. (Machková, 2018, s. 56)

Historická próza a pověst

V těchto žánrech se často objevuje konflikt a jsou spíše určeny pro starší děti a dospívající. Jsou přitažlivé díky své vzdálené době, neobvyklými lidmi a prostředím. Přesto obsahují témata a vztahy, které umožňují prozkoumávat současné vztahy a aktuální problémy. Důležité je zvážit výběr pověstí pro dramatickou výchovu. Většina z pověstí se nemusí hodit, protože obsahují přírodní nedramatické děje. (Machková, 2018, s. 56)

Obrázkové knihy

Obrázkové knihy se nedají definovat pouze jedním žánrem, uplatňuje se zde pohádka nebo povídka. V knize je obrázek dominantní a text pouze doprovází a vysvětluje ilustrace. (Gebhartová, 1987, s. 24)

Povídka

Povídka je charakteristická svým jednoduchým dějem. Je krátká a vyskytuje se zde málo postav. Dítě se tak lépe orientuje v textu. Povídky často vychází z rodinného prostředí a postupně se aklimatizují rozvoji dítěte. Rozvíjí se u nich jejich zájmy, zkušenosti a děti se poté lépe orientují a rozumí světu kolem sebe. Oblíbené u dětí jsou i povídky o přírodě. (Gebhartová, 1987, s. 24)

Říkadlo

Říkadlo je jednoduchý verš bez logického smyslu. Má rytmickou strukturu a díky tomu se snadno zapamatuje. České říkadlo je typické svým třídobým metrem. Jedna přízvučná slabika a dvě nepřízvučné. Máme několik podžánrů říkadel, například elementární říkadla, která jsou určena pro hru dospělého s batoletem - Paci, paci, pacičky, říkadla k pohybovým činnostem – Šiju boty do roboty, se složitější choreografií – Na zlatou bránu, oblamovačky neboli hádanky, které zlepšují dětskou výslovnost a rozpočítávadla – Jedna, dva tři. (Gebhartová, 1987, s. 20)

Báseň

Báseň je literární dílo ve verších. Pro děti předškolního věku často vybíráme básně v krátkém rozsahu s lyrickým laděním. Dále by měly mít verše jednoduchý rytmus, aby si je děti lépe zapamatovaly.

Hlavní rozdíl mezi říkadlem a básní je v recitaci. Báseň se přednáší a říkadlo se říká.

3.2 Petr Horáček

Petr Horáček je český výtvarník 21. století a autor dětských obrázkových knih. Napsal a ilustroval téměř 30 knih pro děti. Zaměřuje se především na mladší čtenáře. V této době žije a publikuje ve Velké Británii. Jeho knihy se překládají do mnoha jazyků a jsou publikovány ve Spojených státech, Francii, Německu, Španělsku, Jižní Koreji a Japonsku. Petr Horáček za své knihy získal řadu ocenění. Například kniha „Nový domek pro myšku“ byla v Holandsku oceněna za nejlepší obrázkovou knihu v roce 2008. K jeho nejznámějším dílům patří knihy jako Husa Líza, Papuchalk Petr, Nejkrásnější místo na světě, Jak myška snědla měsíc a spoustu dalších. (Portál, 2020)

3.3 Knihy Petra Horáčka

Nejkrásnější místo na světě

Knihy vypráví příběh jednoho zajíce, který se snaží zjistit, jaké je nejkrásnější místo na světě. Jeho kamarádi mu vysvětlují, proč je louka nejkrásnějším místem na světě. Zajíc ale stále neví a vydá se do světa najít odpověď sám. Během své cesty narazí na krásná místa, jako jsou sady, vodopády, hory, moře, která by se mohla líbit jeho kamarádům. Nakonec se probudí na poušti, kde mu dojde, že se cítí sám. Zajíček přijde na to, že nejkrásnější místo je tam, kde jsou jeho kamarádi. Kniha se snaží vyzdvihnout důležitost přátel. (Horáček, 2020)

Papuchalk Petr

Tato kniha vypráví příběh dvou nejlepších papuchalkových kamarádů, Petra a Pavla. Petr a Pavel spolu tráví hodně času a zažívají spousty legrace. Jednoho dne přijde bouře a kamarádi se rozdělí. Petr narazí na velrybu a spolu hledají svého kamaráda Pavla. Během hledání potkají spoustu legračních a hlučných ptáčků, ale Pavel mezi nimi není. Nakonec Pavla najdou po několika dnech na ostrůvku. Kniha zdůrazňuje přátelství a vytrvalost při hledání ztraceného kamaráda. (Horáček, 2013)

Husa Líza

Knihy vypráví příběh husy Lízy, která si přeje být jiná než ostatní. Přemýšlí, jaké by bylo být někým jiným, například netopýrem, žirafou, slonem, tukanem apod. Jednoho dne všechna zvířátka navštíví a snaží se imitovat jejich schopnosti. Když zkusí řvát jako lev, pravý lev si jí všimne a Líza musí začít utíkat. Doběhne až ke svým kamarádům a uvědomí si, že někdy je dobré být stejná jako ostatní, ale občas vybočovat také není

špatné. Podstata této knihy je přijetí sama sebe a zjištění, kým opravdu jsme. (Horáček, 2017)

Husa Líza a vánoční hvězda

Knihy zobrazuje příběh husy Lízy a jejích kamarádů, kteří se připravují na Štědrý večer. Líza má jedno velké přání, chtěla by být na špičce stromečku jako hvězda, kterou spatřila na obloze. Napadne ji, že se jí vydá získat. Různými způsoby se snaží chytit hvězdu, ale bohužel se jí to nedaří. Nakonec šla pro hvězdu pěšky. Po dlouhé cestě čelí vyčerpání a uvědomí si, že se ztratila. Po chvíli však uslyšela známe hlasy. Byli to její kamarádi a vrátila se zpět. Když se vrátila ke svým kamarádům, hvězda byla přímo nad stromečkem. Její přání se nakonec splnilo. Hlavní myšlenka knihy je přátelství a uvědomění si, jak je důležité trávit společný čas s těmi nejbližšími. (Horáček, 2013)

O zajíčkovi

Tato obrázková kniha má formu leporela. Vypráví příběh malého zajíčka, který prozkoumává les. Zajíček během cesty potká ptáčky, stromy, medvěda, lišku, a nakonec doběhne až k mamince, která mu dává pocit bezpečí a jistoty. Kniha se zaměřuje na překonání strachu a objevení jistoty a bezpečí. (Horáček, 2024)

Nenažraná koza

Knihy vypráví příběh o nenažrané koze, která se jedno dne rozhodne, že se už nechce pást a vyzkouší jíst různé věci. Za celý den sežere psí granule, kočičí mléko, krmění pro prasátko, květinu, boty a nakonec trenýrky. Po všech těchto dobrotách se jí udělá velmi špatně. Koza se celý týden postupně uzdravuje a všichni na farmě hledají své věci. Když je koze konečně lépe, vše se vrátí do normálu a všichni jsou rádi, že je koza zase dobře. A to do doby, než se pustí do něčeho jiného. Kniha se zaměřuje na chamtivost a její důsledky. (Horáček, 2019)

O myšce, která se nebála

Knihy vypráví příběh o odvážné myšce, která šla zkoumat les. Než se myška vydala, varoval ji králík před strašidelnými zvířaty. Myška se potkala s vlkem, medvědem, losem, ale vůbec se nikoho nebála a chtěla si s nimi hrát. Nakonec narazila na domeček, ve kterém bydlelo malé bílé koťátko. Koťátko si chtělo s myškou hrát, ale myška se lekla a rychle utekla z lesa ven. Hlavní podstatou této knihy je, že odvaha se může projevit různě a že nás mohou vyděsit i neškodné věci. (Horáček, 2019)

Motýlek motýl

Příběh začíná tím, že jednoho dne Lucinka objeví nádherného motýla, se kterým si hraje na zahradě. Další den už ale Lucinka motýla na zahradě nenajde. Místo motýla objevila žížalu, pavouka, broučka a rodinku berušek a spoustu dalších zvířátek. Motýlka nemohla nikde najít. Nakonec se rozhodla počkat. Lucinka ležela v trávě a na obloze viděla svého krásného barevného motýla. Kniha se zaměřuje na trpělivost a radost z objevování přírody. Tato kniha obsahuje 3D prvky, které jsou pro děti velice přitažlivé. (Horáček, 2023)

Slon

Kniha popisuje příběh chlapce, se kterým si nemá kdo hrát, protože všichni okolo něho mají moc práce. Chlapeček se rozhodne, že si bude hrát se svým kamarádem slonem. Slon udělá velký nepořádek na zahradě, v předsíni, v koupelně a kuchyni. Babička s dědečkem tomu moc nevěřili, že by slon udělal takový nepořádek a chlapečkovi to bylo líto, protože mu nikdo nevěřil. Nakonec chlapec najde opravdové přátelství u slona. Hlavní pointa příběhu je důležitost přátelství a představitost. (Horáček, 2021)

Jak myška snědla měsíc

Kniha vypráví o malé myšce, která jednou večer vylezla ze své díry a obdivovala nádherný měsíc na obloze. Měla jedno velké přání, chtěla trochu měsíce jenom pro sebe. Druhý den našla na zemi kus měsíce, moc jí voněl, tak myška začala ochutnávat. Když snědla půlku měsíce, vyděsila se, že už měsíc na nebi nebude nikdy kulatý. Svoje starosti sdílela s králíkem a krtkem, kteří jí říkali, že měsíc se sníst nedá. Večer ji kamarádi přivedli na kopec, kde uviděla kulatý měsíc. Nakonec si společně pochutnali na druhé polovině myšky měsíce, která se ukázala být banánem. Příběh znázorňuje, že někdy se bojíme zbytečně a věci nejsou tak, jak se na první pohled mohou zdát. (Horáček, 2020)

Petr Horáček napsal spoustu dalších knih pro děti, jako jsou Nový domek pro myšku, Do pelíšku, O sovičce, Zvířecí počítání, Kamarád pro medvěda, Nejlepší dárek, Kdopak tu spí, Modrý tučňák, Dlouhá cesta atd.

3.4 Využití knih v dramatické výchově

Knihy od autora Petra Horáčka jsou v dramatické výchově významné z několika důvodů. Jeho tvorba se zaměřuje na obrázkové knihy, které jsou barevné a mají půvabné a výrazné ilustrace, které pomáhají dětem rozvíjet fantazii a tvořivost. Ilustrace mohou

posluhovat jako podněty pro etudy a dramatické činnosti. Knihy obsahují snadno pochopitelné příběhy, ale zaměřují se i na morální a emocionální lekce. V knihách se nachází různé postavy, autor často využívá zvířecí postavy a různá místa. Děti mají možnost si vyzkoušet různé role a situace, tím se učí rozvíjet empatii a porozumět druhým. Při ztvárnění příběhu se mohou rozvíjet jazykové dovednosti, jako je slovní zásoba, porozumění textu a vyjadřovací schopnosti. Příběhy od Petra Horáčka často zahrnují situace, které potřebují vyřešit konflikt, proto vedou ke spolupráci, k řešení problémů a komunikaci v rámci dětské skupiny. Knihy můžeme využívat k dramatizaci příběhu. Učitelka čte knihu nahlas a děti mohou předvádět postavy a zkusit si danou situaci. Dramatizace příběhu pomáhá dětem lépe příběhu porozumět. Dále si děti mohou role z příběhu rozdělit a hrát pouze některou z nich. To pomáhá k rozvoji empatie a porozumění druhým. Knihy mohou sloužit také pro improvizaci na základě příběhu nebo si děti mohou vyzkoušet různé pohybové aktivity jako skákání, létání, plavání, lezení, plazení apod. Na základě knih si děti mohou vytvářet kostýmy a rekvizity. To pomáhá dětem se lépe vžít do role a rozvíjí se hrubá a jemná motorika. Dramatické aktivity můžeme propojovat i s výtvarnými a hudebními aktivitami. Na konci lekce je důležité s dětmi vést diskusi o příběhu, o postavách a tématech. Diskuse podporuje kritické myšlení. Také dávat možnost vyjadřovat pocity. Děti mohou sdílet, jak se cítily a jaké měly pocity v různých rolích.

Knihy jsou vhodné pro děti předškolního a mladšího školního věku. Nejvhodnější jsou v rozmezí od 2 do 7 let. Hlavní důvod je jazyková srozumitelnost. Knihy jsou napsané elementárním jazykem a jsou snadno srozumitelné pro děti. Obsahují krátké věty a opakují se důležité fráze příběhu. Ilustrace jsou vtipné, barevné a pro děti přitažlivé, tím se podporuje zájem dětí o příběh. Vizualizace je významná pro dramatickou výchovu, protože děti si mohou lépe situaci představit a poté ji ztvárnit. Horáckovy knihy obsahují témata o přátelství, odvaze, dobrodružství apod., děti taková témata na základě dramatických aktivit mohou lépe pochopit. Knihy od Petra Horáčka jsou vhodné pro dramatickou výchovu, protože se zaměřují na komplexní rozvoj dětí, a to díky spolupráci, empatii, kreativě a tvořivosti.

PRAKTICKÁ ČÁST

4 VÝZKUMNÉ CÍLE

Praktická část obsahuje čtyři výzkumné cíle, které byly zjišťovány.

1. Popsat přínosy využití dramatické výchovy v edukačním procesu ve vybrané dětské skupině na Praze 8, při nabídce dětské literatury v realizovaném a reflektovaném programu i z názorů učitelek dané dětské skupiny.
2. Určit využívanost knih pro děti od Petra Horáčka v mateřských školách v České republice. Zjistit konkrétní knihy, které se v mateřských školách vyskytují, zjistit jejich vhodnost pro práci s dětmi v mateřské škole. Zaměřit se, zda jsou knihy od Petra Horáčka využívány pro dramatickou výchovu a další vzdělávací aktivity.

5 Výzkumné otázky

Výzkumné otázky souvisí s cíli praktické části.

1. V čem spočíval přínos programu zpracovaný v souvislostech dětské literatury s dramatickou výchovou?
2. Znájí učitelé mateřských škol knihy od autora Petra Horáčka? Využívají je ve své práci jako základ pro dramatickou výchovu nebo další vzdělávací činnosti? Jak tyto knihy hodnotí v rámci mateřské školy?

6 Výzkumné metody

První výzkumnou metodou byly lekce dramatické výchovy neboli akční výzkum. Pomocí lekcí dramatické výchovy se definují přínosy programu pro děti předškolního věku s využitím prvků dramatické výchovy.

Během dramatických lekcí byly uskutečněny rozhovory s učitelkami a zúčastněné pozorování dětí a následná reflexe. Díky rozhovorům a zúčastněnému pozorování byly také získány přínosy programu.

Poslední výzkumnou metodou byl dotazník pro učitelé českých mateřských škol. Ten se zaměřuje na to, zda pedagogové mateřských škol znají knihy od Petra Horáčka a využívají je jako inspiraci pro dramatickou výchovu a další vzdělávací aktivity.

7 Struktura vzdělávacího rámce: charakteristika skupiny, téma, námět, klíčové kompetence, cíle, rizika

První část praktické části této bakalářské práce byla realizována v jedné vybrané dětské skupině na Praze 8. První výzkumnou metodou byl akční výzkum. Celý program je rozdělen do pěti lekcí po 45 minutách. Program je určen pro děti od 3 do 6 let. Zúčastnilo se ho maximálně 20 dětí a uskutečňoval se v heterogenní skupině. Věkově heterogenní skupiny přispívají dětem k rozsáhlejšímu rozvoji. Dítě má možnost vyzkoušet si více sociálních rolí. Mladší děti se mohou učit od starších v jazykovém projevu nebo ve hře a starší děti se učí zodpovědnosti. Díky věkově smíšené skupině se rozvíjí u dětí empatie a spolupráce. Do mateřské školy nedochází žádné dítě se specifickými vzdělávacími potřebami. Děti z dané třídy mají s metodami dramatické výchovy zkušenosti. Klade se zde důraz na kooperaci ve skupině i v kolektivu a děti mají dostatek možností k vyjádření své tvořivosti, názorů a pocitů.

Program se zaměřuje na metody dramatické výchovy v práci s dětskou literaturou v MŠ. Pro rozvoj dramatické výchovy se zde využívá kniha od Petra Horáčka „Nejkrásnější místo na světě.“ Kniha se zaměřuje na několik témat. Hlavním tématem je objevování a dobrodružství. Zajíc se vydává za dobrodružstvím, aby zjistil, které je nejkrásnější místo na světě. Na toto téma se projekt zaměřoval nejvíce. U dětí podporuje zvědavost a odvalu objevovat nové věci. Dalším tématem je přátelství, zajíc se během své cesty setkává s různými zvířaty a vzniká mezi nimi pouto, z kterého se utváří přátelství, proto se v projektu objevuje často spolupráce a je kladen důraz na komunikaci mezi dětmi.

Název: Nejkrásnější místo na světě

Námět: Nejkrásnější místo na světě, portál 2020

Klíčové kompetence podle RVP PV (2021):

Kompetence k učení: dítě pozoruje, zkoumá objevuje, všímá si souvislostí, experimentuje.

Kompetence k řešení problémů: dítě řeší problémy, na které stačí, užívá řešení, která vedou k cíli.

Kompetence komunikativní: dítě rozšiřuje svou slovní zásobu a aktivně ji používá, ovládá řeč, hovoří ve vhodně formulovaných větách, samostatně vyjadřuje své myšlenky, rozumí slyšenému, odpovídá na otázky a vede rozhovor.

Kompetence sociální a personální: dítě si vytváří svůj vlastní názor, začíná si uvědomovat potřeby druhých dětí, dokáže se prosadit a podřídit v rámci skupinové činnosti.

Kompetence činností a občanské: respektuje práva a potřeby druhých dětí. (RVP PV, Praha, 2021, s. 11-13)

Dílčí vzdělávací cíle:

Pochopení různorodosti a krásy okolního světa, rozvoj hrubé a jemné motoriky, rozvoj řečových schopností – vnímání, naslouchávání, porozumění, rozvoj komunikativních dovedností, rozvoj tvořivosti – tvořivého myšlení a tvořivého sebevyjádření, poznávání sebe sama, získávání sebevědomí, sebedůvěry, uvědomění si svých emocí a myšlenek a podle nich se samostatně rozhodovat, podpora interakce mezi dětmi – rozvoj tolerance, empatie a komunikace, rozvoj kooperativních dovedností, vytváření povědomí o přírodním prostředí.

Dramatické cíle:

Žít a prožívat příběh prostřednictvím své role, dosáhnout relaxace a pocitu pohody tím, že si děti představí místo, kde se cítí dobře a bezpečně, rozvoj tvořivosti a kreativity – děti vytvářejí a improvizují etudy, rozvoj emoční inteligence – děti vyjadřují své emoce, rozvoj komunikace, jednat přirozeně v improvizaci, rozvoj nonverbální komunikace - rozvíjet schopnosti výrazu pohybem, osvojit si hru v roli

Osobnostní a sociální cíle:

Rozvoj sociálních dovedností – vzájemná interakce mezi dětmi, spolupráce v rámci skupiny a důvěry, rozvoj empatie – děti se učí porozumět pocitům druhým, rozvoj tolerance – děti se učí respektovat názory druhých dětí, rozvoj sebevědomí a sebepoznání, rozvoj emoční inteligence – děti vyjadřují vlastní myšlenky a pocity, podpora sebereflexe – diskuse o pocitech a názorech, rozvoj kritického myšlení

Očekávané výstupy podle RVP PV (2021):

Dítě a jeho tělo: rozvoj pohybových schopností v oblasti hrubé a jemné motoriky, dítě dokáže ovládat lehkoovladatelné hudební nástroje.

Dítě a jeho psychika: dítě dokáže odpovědět na otázku a vyjadřovat svůj názor, vést rozhovory, porozumět slyšenému, správně vyslovovat, vizualizovat a následně vytvořit kresbu, je schopno prezentovat své kresby v rámci třídy, vyjadřuje svou tvořivost a fantazii, vyjadřuje své prožitky.

Dítě a ten druhý: dítě je způsobilé se zapojit do různých aktivit v rámci lekce, komunikuje a spolupracuje ve skupině.

Dítě a společnost: dodržuje pravidla chování ke druhému a pravidla při hře, vyjadřuje své představy pomocí výtvarných dovedností.

Dítě a svět: dítě je schopno pojmenovat prvky louky (RVP PV, Praha, 2021, s. 16-29)

Rizika a úskalí

Při tvorbě projektu pro předškolní děti je důležité důkladně zvážit možná rizika a úskalí. Klíčové je zajistit bezpečné prostředí, aby nedocházelo k úrazům během jeho realizace. Dále je nutné obstarat pohodové prostředí, aby se děti cítily v bezpečí. Během projektu se u dětí mohou vyvolat nepříjemné emocionální reakce na danou situaci. Například některé otázky mohou být dětem nepříjemné, proto je důležité na děti nevytvářet nátlak. V úvahu bychom měli brát také ostych a nervozitu dětí a vytvářet prostředí, ve kterém se cítí bezpečně a posiluje jejich sebevědomí. Dalším faktorem, který je potřeba zvážit, jsou individuální potřeby každého dítěte. Respektujeme jedinečnou osobnost dítěte, jeho vlastní specifické potřeby, zájmy a schopnosti. Projekt by měl být navržený tak, aby podporoval individuální rozvoj a děti se mohly zapojovat do aktivit, které odpovídají jejich schopnostem a zájmům.

Dalším aspektem je zvážit složení skupiny dětí. Tento projekt byl realizován v heterogenní skupině, proto bylo nutné přizpůsobit program tak, aby vyhovoval jak mladším dětem, tak starším a naplňoval potřeby jednotlivých dětí. Klíčovým faktorem je také časová náročnost. Rozsáhlý program a nedostatek času může vést k únavě u dětí. Důležité je si stanovit časový rámec a naplánovat aktivity do časového intervalu. Dalším úskalím může být pozornost dětí a jejich zájem. Může se stát, že některé děti neudrží dlouho pozornost a nebudou mít o danou aktivitu zájem, to může nabourat projekt.

Důležité je vytvořit prostředí, které podporuje aktivní zapojení všech dětí a respektuje individuální potřeby dětí. U dětí se může objevit i nesprávná představa o tématu a také nemusí vždy dobře porozumět rozdílu mezi realitou a hrou. Projekt by měl být srozumitelný, aby děti měly možnost tématu a obsahu porozumět. Informace by měly být podávány s ohledem na věk dětí. Celková atmosféra a prostředí třídy by měla podporovat zájem a zvědavost. Děti by měly mít možnost během projektu pokládat otázky a rozvinout diskusi. Mohou se objevit i nečekané diskuse, které mohou vést k různorodosti, protože každé dítě má jiné myšlení a nahlíží do hry a reality jiným způsobem. Během činností může docházet ke konfliktům. Je podstatné mít představu o tom, jak tyto situace řešit. Děti by měly mít dostatek prostoru pro vyjádření pocitů a svých názorů. Všechny tyto rizika mohou ovlivnit průběh a výsledky projektu pro děti předškolního věku. Jejich zvážení může vést k úspěchu a efektivitě programu.

7.1 Lekce dramatické výchovy realizované v MŠ

7.1.1 První dramatická lekce

Téma: Emoce

Podtéma: Místa, kde se cítíme dobře nebo nepříjemně

Dramatické cíle: žít a prožívat příběh prostřednictvím své role, dosáhnout relaxace a pocitu pohody tím, že si děti představí místo, kde se cítí dobře a bezpečně, rozvoj tvořivosti a kreativity – děti vytvářejí a improvizují etudy, rozvoj emoční inteligence – děti vyjadřují své emoce.

Osobnostní a sociální cíle: rozvoj sociálních dovedností – vzájemná interakce mezi dětmi a spolupráce v rámci skupiny, rozvoj empatie – děti se učí porozumět pocitům druhým, rozvoj tolerance – děti se učí respektovat názory druhých dětí, rozvoj sebevědomí a sebepoznání

Délka: 45 minut

Počet dětí: 10–18 dětí

Pomůcky:

- Kniha – Nejkrásnější místo na světě
- Povídalek
- Zvoneček

- Pastelky/fixy
- Plyšový zajíc
- Obrázky

Úvodní část:

Ranní kruh

Časová dotace: 5 minut

Organizace: na koberci v kroužku

Lekci zahájíme v ranním kruhu. Nejprve děti motivujeme na práci s knihou. Zazvoní zvoneček a připraví se povídálek. Mluví ten, kdo má povídálka.

Začneme vést rozhovor na téma: „Každý máme místa, kde se cítíme dobře a kde se cítíme nepříjemně.“

Otázky: „Na jaké místo nechodíte rádi?“ např. lékař, zubař, do tmy, do bouřky.

„Jaké je pro vás nejkrásnější místo, kde se cítíte dobře, uvolněně, bezstarostně.“
„A proč?“ např. u babičky, když jedeme na chalupu atd.

Na otázky vždy nejprve odpoví učitelka. Může využít i pomůcky – obrázky, dětskou lékárníčku.

V kroužku se posílá povídálek a učitelka nechá děti se vyjádřit.

Přípravná část:

Improvizace

Časová dotace: 15 minut

Organizace: na vymezeném prostoru

Zadání:

„Teď se rozdělíme do skupin a vytvoříme krátkou etudu, ve které budeme zobrazovat místo, na kterém se cítím dobře, nebo naopak místo, které nám je nepříjemné. Můžete si vybrat místa, která jsme spolu zmiňovali - u lékaře, na pláži, u babičky atd. Poté každá skupina vymyslí svou etudu a společně ji předvede ostatním dětem. Snažíme se v etudě vyjádřit, jak se zde cítíme a co tam rádi děláme.“

Popis aktivity:

Po diskusi s dětmi si situace předvedeme pomocí pohybu. Děti představují různé postavy a situace spojené s různými místy. Děti se rozdělí do dvou až tří skupin. Každá skupina si vybere místo, které budou znázorňovat. Mohou si vybrat například prostředí: u lékaře, u zubaře, na chalupě, v lese, u maminky atd. Předchozí rozhovor může pro děti sloužit jako inspirace. Skupiny si vytvoří krátkou etudu, ve které znázorní, jak se cítí, co se jim na daném místě líbí/nelíbí a co tam rádi dělají. Poté skupiny své představení předvedou před ostatními. Děti mohou využívat dialogy a pohyby a snažit se co nejvíce vystihnout své pocity.

Hlavní část:

Vstupování do role zajíce – vnitřní hlasy

Časová dotace: 10 minut

Organizace: ve volném prostoru na koberci

Zadání:

„Sedneme si na koberec, aby všichni dobře viděli. Před vámi bude prostor, kde bude každý, kdo chce, vstupovat do role. A teď si představte, jak by vypadalo, kdybyste byli zajícem na nejkrásnějším místě na světě. „Co se asi zajíci honí hlavou? Zamyslete se, jak vypadá toto místo, co vidíte, slyšíte, jaká je tam atmosféra.“

Popis aktivity:

Děti se posadí volně na koberec. Před dětmi se utvoří místo. Důležité je, aby všechny děti viděly. Děti vstupují do role zajíce. Dítě, které bude chtít svoji představu předvést, si stoupne na dané místo. Vezme si plyšovou hračku zajíce a za použití slov a zvuků svoji představu zobrazí. Děti mohou využívat svou představivost a fantazii k popisu tohoto místa, co tam vidí, jaké zvuky slyší, jaká tam je atmosféra.

Závěrečná část:

Kresba – imaginace

Časová dotace: 15 minut

Organizace: na koberci v kroužku

Zadání:

„Posaďte se pohodlně na koberec. Zavřete oči a představte si sebe na místě, kde je vám dobře a cítíte se bezpečně. Může to být místo u maminky, na hřišti nebo jiné místo, kde se cítíte šťastně. Poté oči otevřete, vezměte si papír a pastelky a nakreslete nejkrásnější místo na světě.“

Popis aktivity:

Dětem dáme papíry a pastelky. Pustíme uklidňující hudbu na navození atmosféry. Děti mají za úkol si představit místo, které je podle nich nejkrásnějším místem na světě.

Reflexe: Po dokončení úkolu si sedneme do kruhu a pošleme povídalka. Každé dítě může prezentovat své nejkrásnější místo na světě a vysvětlit, proč si myslí, že je to nejkrásnější místo na světě.

7.1.2 Reflexe první dramatické lekce

První lekce se zúčastnil plný počet dětí, tedy 20. Skupina byla heterogenní. Nejvíce dětí bylo ve věku okolo 4-5 let. V ranním kruhu jsme si nejprve s dětmi povídali o místech, kde se cítíme dobře, uvolněně a bezstarostně. Posílal se zajíček, kdo držel zajíčka, tak mohl mluvit. Odpovědi u dětí byly různé, zazněly odpovědi jako: „s maminkou, s babičkou, v zoo, ve školce, na výletě, ve farma parku, dinoparku, na hřišti, na pouti.“ Jako další téma jsme otevřeli místa, kde se cítíme nepříjemně. Tady nejprve děti ze začátku moc nevěděly, první si vzali slovo předškoláci. Odpovědi: „ve tmě, když prší, když je bouřka, když někdo brečí, když je někdo smutný, u doktora.“ Menší děti spíše opakovaly odpovědi starších. U improvizace jsem děti rozdělila do skupin, aby každá skupina byla vyvážená. Ve skupině se děti dohodly na jednom místě, kde se cítí dobře a společně ho předvedly. Všechny skupiny se inspirovaly rozhovory v ranním kruhu a předvedly něco z toho, co jsme si říkaly. Skupiny byly celkem čtyři po pěti dětech. Některé etudy se velmi povedly a děti se u toho nasmály. Bylo zajímavé pozorovat děti, jak si určitá místa představují. Vstupování do role zajíce mě samotnou velice překvapilo, protože jsem čekala, že se zapojí hlavně starší děti, ale nakonec se zapojily spíše ty mladší. Nápadů, co by se mohlo zajíci honit v hlavě, byla opravdu spousta. Například odpovědi dětí: „dal bych si mrkvičku, mám hlad, chci se poškrábat, cítím kytičky, hlínu, slyším včely, vážky.“ Během aktivity jsem dětem pomáhala otázkami „Jaké zvuky zajíc slyší, co vidí“ apod. Tato aktivita děti podle mého názoru z celého dne bavila nejvíce. S dětmi jsem poté ještě vedla diskuse o zajíci. V přípravě jsem této aktivitě mohla dát

více času. Kresbu jsme začali poslechem uklidňující hudby, ze začátku to bylo docela náročné, protože děti byly hodně nadšené a energické z minulých aktivit. Nakonec všechny děti nakreslily své nejkrásnější místo. Objevily se místa jako: „doma s maminkou, u zvířat, s rodinou na zahradě, v pralese s maminkou, na louce, na hvězdě přání s kravičkou, v lese, v parku, ve farma parku.“

Hodnocení učitelkou

Sdělení učitelky: „První lekce byla velmi dobře sestavena. Aneta začala motivací a rozechříváním a končila výsledným produktem. To musím Anetu velmi pochválit. Program se mi velmi líbil a byl přínosný pro děti. Vnímala jsem, že aktivity na sebe navazují, že je to pestré a nejvíce se dětem povedla kresba. Byla jsem velmi překvapená, že děti na konci lekce zvládly vyprodukovat tak velmi výstižné obrázky. Hodně to také souviselo s tím, co děti říkaly v průběhu těch aktivit, vlastně to ty děti přenesly do kresby na konci a bylo vidět, že je to velmi promyšlené a aktivity na sebe navazují.“

7.1.3 Druhá dramatická lekce

Téma: Poznáváme přírodu

Podtéma: Zkoumání louky

Dramatické cíle: rozvoj kreativity a tvořivosti při tvoření živých obrazů

Osobnostní a sociální cíle: rozvoj sociálních dovedností – spolupráce ve skupině, rozvoj empatie, posilování sebevědomí, rozvoj emoční inteligence – děti vyjadřují vlastní myšlenky a pocity

Délka: 45 minut

Počet dětí: 10 – 18 dětí

Pomůcky:

- Kniha – Nejkrásnější místo na světě
- Povídalek
- Zvoneček
- Rekvizity louky

Úvodní část:

Ranní kruh

Časová dotace: 10 minut

Organizace: na koberci v kruhu

V ranním kruhu si připomeneme předchozí lekci. Děti se můžeme zeptat, jestli měly nějaké zajímavé myšlenky ohledně nejkrásnějšího místa na světě.

Poté jim oznámíme překvapení, a to novou knihu o jakémsi zajíci, který hledá nejkrásnější místo na světě. Učitelka předvede krátkou dramatickou etudu. Ve třídě se budou nacházet rekvizity, které nás přiblíží do děje. Namalované nebo živé květiny, plyšové hračky zajíce, pikniková deka s košíkem plného jídla a další rekvizity, které nám mohou připomínat pohádkovou louku z knihy.

Učitelka: „Děti, mám pro vás velké překvapení! Dnes tu máme novou knihu, kterou budeme společně prozkoumávat.“ Dětem knihu ukážeme. Stručně popíšeme děj knihy. „Kniha vypráví o malém zajíčkovi, který se vydal na velké dobrodružství. Jeho cíl je najít nejkrásnější místo na světě.“

Učitelka zazvoní zvonečkem

Ptá se děti. „Slyšíte ten zvoneček? To by mohlo znamenat, že nás čeká něco nezapomenutelného. Zajíc nás pozve do svého světa. A já se nemohu dočkat až společně zjistíme, jaké zajímavosti a tajemství se ukrývají na jeho nejkrásnějším místě na světě.“

Učitelka se zeptá dětí: „Kdo by měl zájem zjistit, na co všechno zajíc přijde?“
Necháme děti se vyjádřit.

Nakonec učitelka: „Tak se pojd'me společně se do té pohádky ponořit a uvidíme, co nám přinese. Jste připraveni na dobrodružství?“ Necháme děti vyjádřit své emoce. Učitelka začne číst knihu.

Text k předčítání: *Zajíc a jeho dva kamarádi králici seděli v trávě na kopci. Dívali se dolů na svou louku. Byla tak krásná. „Co myslíte,“ zeptal se zajíc, „je tohle nejkrásnější místo na světě?“ (Horáček, 2020, s. 4)*

Asociační kruh – Když se řekne louka, napadne mě...

Časová dotace: 5 minut

Popis aktivity:

Zajíc putuje po kruhu a děti opakují a doplňují větu. Když se řekne louka, napadne mě...

„Samozřejmě že je.“ odpověděli králíci. „Tady si přece hraje na honěnou!“ „Ale na honěnou se dá hrát všude,“ namítl zajíc. Králíci ho už ale neslyšeli. Právě se rozběhli po louce.“ (Horáček, 2020, s. 6-7)

Přípravná část:

Lov na louce

Časová dotace: 5 minut

Organizace: na vymezeném prostoru ve třídě

Zadání:

„Dnes se budeme společně bavit na naší vlastní louce. Tak se připravíme na spoustu zábavy! Zahrajeme si hru ‚Lov na louce‘. Znamená to, že jeden z vás bude zajíc, který bude lovit králíky na louce. Když zajíc chytí králíka, králík se stává zajícem a chytá on.“

Popis hry:

Vybere se jedno dítě, které bude představovat zajíce a ostatní děti králíky. Zajíc začíná honit. Pokud zajíc chytí králíka, králík se stává zajícem a chytá ostatní.

Obměna: Zajíc má za úkol králíky pochyťat. Pokud zajíc chytí králíka, tak se králík promění na zajíce a chytá s ním. Hra končí, když jsou všichni pochyťáni.

Hlavní část:

Živý obraz

Časová dotace: 15 minut

Organizace: na vymezeném prostoru ve třídě

Zadání:

„Rozdělíme se do skupin. Představíme si svoji louku. Každá skupina bude vytvářet ‚živý obraz‘. V průběhu můžete využívat pohyby, dialogy a zvuky, ale když uslyšíte zvoneček, proměníte se na sochy. Ostatní děti budou hádat, co jste na své louce dělali a v koho/co jste se proměnili.“

Popis aktivity:

Učitelka začne tím, že dětem připomene, jak louka vypadá. Pokládá otázky: „Co bychom mohli na louce objevit?“, „Jaká zvířátka můžeme vidět na louce?“ nebo „Jaké dobrodružství můžeme zažít na louce?“ Poté rozdělíme děti do skupin. Jejich úkol je vytvořit živý obraz louky. Každá skupina předvede své představení. Děti mohou využívat pohyby, zvuky a dialogy. Učitelka po chvílce zazvoní zvonečkem a děti se zastaví. Ostatní děti mohou hádat, co skupiny předvádějí.

Závěrečná část:

Reflexe: Po dokončení všech představení s dětmi vedeme krátké rozhovory. Zeptáme se jich, co se jim dnes nejvíce líbilo. Můžeme se zeptat i, jak se cítily, když byly součástí obrazu.

7.1.4 Reflexe druhé dramatické lekce

Druhé lekce se zúčastnilo 18 dětí. Skupina byla heterogenní. Nejvíce dětí bylo ve věku okolo 4-5 let. Po shrnutí minulé lekce a dramatické etudy učitelky, jsme se zaměřili na louku. Plyšový zajíc se posílal po kruhu a děti doplňovaly, co je napadne, když se řekne louka. Dětské odpovědi byly různorodé. Většina dětí odpověděla podle sebe, ale u některých dětí jsem si všimla, že opakují předešlé odpovědi. Zazněly odpovědi jako: „Květiny, piknik, broučci, sluníčko, tráva, jezevec, maminka, motýl, stromy, zajíc, mravenec, ptáčci, liška.“ Aktivita lov na louce se vydařila. Princip této hry děti dobře znaly. Zahráli jsme si obě varianty. Do této aktivity se všechny děti zapojily a moc je bavila. U aktivity živý obraz jsem děti rozčlenila do skupin, aby byly vyvážené, protože se ve třídě nacházelo hodně menších dětí. Skupiny byly tři po šesti dětech. Každá skupina se domluvila na tom, co budou na své louce dělat. Následně předvedla svůj živý obraz. Živý obraz hned na začátku splnily pouze dvě skupiny. Jedna skupina se snažila dělat etudy, i když zazvonil zvoneček. Důvod byl, že ve skupině byly nějaké děti, které nepochopily úplně zadání a ostatní děti se postupně přidávaly. Ale nakonec bych řekla, že se aktivita vydařila a děti si ji užily. Jedna skupina předváděla, že si hraje na slepou bábu. Druhá na zajíčky, kteří hledají broučky v trávě, a posední skupina sbírala květiny na louce a odpočívala. Nakonec jsem si s dětmi povídala o tom, jak se cítily, když byly součástí obrazu, a co se jim dnes líbilo. Jednoznačně se dětem nejvíce líbila hra lov na louce. Odpovědi na otázku, jak se cítily, když byly součástí obrazu, byly často dobře, ale objevily se i odpovědi jako: „zvědavě, šťastně, spokojeně.“

Hodnocení učitelkou

Vyjádření učitelky: „V této lekci bylo vidět, jak si Aneta vyhrála s pomůckami. Začala na začátku motivací, a ne jenom slovní, ale i tou materiální, kdy vlastně ona nás zavedla do příběhu tím, že tam dala rekvizity, které byly okolo nás na koberci, to si velmi cením její průpravy a připravenosti, a proto i ten začátek byl velmi vydařený. Děti byly velmi nadšené, co vidí okolo sebe, a byly zvědavé a rozvíjelo to jejich kreativní mysl. Chtěla bych vyzdvihnout a pochválit, jak Aneta využila zvoneček v této lekci. Myslím si, že zapojení zvonečku do lekce bylo velmi přínosné, protože děti nebyly tak živé a energické a velmi dobře na zvoneček reagovaly. Je to dobrá pomůcka na utišení skupiny. Co jsem vnímala jako pozitivní, že Aneta dokázala modifikovat známou hru na mrazíka na lovce, proto to byla nejvíc vydařená hra ze všech. Děti to znají a přesně věděly a dokázaly se velmi rychle vžít do role. Závěrem tedy hodnotím, že druhá lekce se vydařila. Aneta měla připravené pomůcky, měla velmi dobrou motivaci, která děti hned naladila.“

7.1.5 Třetí dramatická lekce

Téma: Život na louce

Podtéma: Cesta za nejkrásnějším místem na světě

Dramatické cíle: podpora kreativity – při dramatizaci příběhu a při vytváření vlastních pantomimických scének, rozvoj komunikace, jednat přirozeně v improvizaci, rozvíjet schopnost výrazu pohybem

Osobnostní a sociální cíle: rozvoj empatie, podpora sebereflexe – diskuse o pocitech a názorech, rozvoj kritického myšlení, rozvoj sociálních dovedností – interakce mezi dětmi a spolupráce v rámci skupiny

Délka: 45 minut

Počet dětí: 10–18 dětí

Pomůcky:

- Kniha – Nejkrásnější místo na světě
- Povídalek
- Rekvizity louky

Úvodní část:

Ranní kruh

Časová dotace: 2 minuty

Organizace: na koberci v kruhu

V ranním kruhu si zrekapitulujeme minulou lekci. Můžeme se zeptat dětí „Jaké místo zajíc navštívil?“, „Koho cestou potkal?“ atd.

Přípravná část:

Interpretace textu pohádky pomocí dramatizace

Časová dotace: 15 minut

Organizace: volně po prostoru

Zadání:

„Teď se všichni ocitneme na naší vlastní louce. Zkusíme se proměnit na spoustu postav, nejprve se z nás stanou zajíčci, včely, medvědi, poté ptáčci, a nakonec z nás budou kachny.“

Popis aktivity:

Po ranním kruhu se děti rozmístí volně po prostoru a učitelka začne číst příběh. Děti znázorňují postavy z příběhu a učitelka vyzdvihuje klíčové momenty. Během čtení učitelka dává prostor pro vyjádření textu pohybem a v některých částech i zvukem.

Učitelka vypráví příběh: Teď se proměníme v zajíce a procházíme se volně po prostoru. Najednou zajíc potká medvěda a zeptá se ho „*je naše louka nejkrásnější místo na světě?*“ „*Určitě,*“ *odpověděl medvěd.* „*A proč?*“ *zeptal se zajíc.* „*No přece kvůli včelám,*“ *řekl medvěd.* Teď se z nás stanou včely, které opylovávají květiny. „*Kde jsou včely, tam je med. Já mám rád med a stejně tak rád se o něj s tebou dělím!*“ Proměníme se na medvěda, který jí med. Snažíme se znázornit, jak si ten med vychutnává, jak se mu lepí na prsty, jak má olepenou pusku a jak už je přejedený medem. Na to zajíc odpoví: „*To ano, ale včely a med jsou přece všude,*“ *řekl zajíc.* (Horáček, 2020, s. 8-10)

Změníme se na zajíce, který vyhlíží v dálce další zvířátka. *Zajíc uviděl ptáčky.* Najednou jsme jako ptáčci, kteří létají nad loukou. „*Co si myslíte vy?*“ *zeptal se jich.* „*Je naše louka nejkrásnější místo na světě?*“ „*Je!*“ *odpověděli ptáčci.* „*Ale jak to víte?*“ *ptal se zajíc.* „*Je obklopena vysokými stromy,*“ *říkali ptáci.* Teď pohladím pár ptáčků, které se

promění ve stromy a ostatní ptáčky budou poletovat okolo stromu a zpívat si. „*Ale stromy jsou přece všude,*“ řekl zajíc. (Horáček, 2020, s. 12)

Přeměníme se opět na zajíce, který vyhlíží zvířátka. Jakmile někoho pohladím, řekne mi, které zvířátko si myslí, že zajíc navštíví jako další. *Zajíc se vydal se za kachnou. „Tohle je zcela určitě nejkrásnější místo na světě,*“ řekla kachna. „*Ale proč?*“ zeptal se zajíc. „*Ráda tady plavu v potoce,*“ odpověděla kachna. Nakonec se z nás stanou kachny, které plavou v potoce. Během plavání hledáme kamínky, pozorujeme zvířata, chytáme ryby, potápíme se. „*No, ale potok může být kdekoliv,*“ namítl zajíc. (Horáček, 2020, s. 12-13)

Zajíc stále hledal odpověď na svou otázku a navštívil sovu. Teď si představíme, že je noc a jsme sovičky, které se právě probouzí. Zajíc přiběhl k sově a hned se jí ptá. „Myslíš, že naše louka je nejkrásnější místo na světě?“ zeptal se jí. Sova na otázku neodpověděla. Místo toho řekla: „Myslím, že už ses ptal nás všech. Možná by ses měl vydat do světa a na svou otázku najít odpověď sám.“ (Horáček, 2020, s. 15)

Hlavní část:

Pantomima

Časová dotace: 15 minut

Organizace: na vymezeném prostoru ve třídě

Zadání:

„Zkuste napodobit zvíře z příběhu nebo zvíře, které můžeme potkat na louce. Budete vyjadřovat zvíře pantomimou. Znamená to, že nebudeme používat slova, ale pouze pohyby. Ostatní děti budou hádat.“

„Každá skupina si vybere zvíře a vytvoří krátkou etudu. Můžete používat pohyby, abyste nám ukázaly, proč je louka pro vaše zvíře nejkrásnějším místem na světě. Ostatní děti se mohou snažit hádat, co se v etudě dělo.“

Popis hry:

Děti rozdělíme do skupin. Každá skupina si vybere zvíře, které bude napodobovat. Může to být zvíře z příběhu nebo zvíře, které můžeme potkat na louce. Děti pantomimicky své zvíře zobrazí. Ostatní děti hádají, o které zvíře se jedná.

Obměna (můžeme využít, když se ve třídě sejde více předškoláků): Každá skupina si připraví krátkou etudu, ve které zvíře zobrazí. Děti se snaží vysvětlit, proč si myslí, že louka je nejkrásnějším místem na světě. Mohou využívat pohyby i zvuky. Každá skupina svou krátkou etudu předvede. Ostatní děti hádají, co se v etudě dělo. Po každé etudě můžeme s dětmi diskutovat a ptát se, proč si myslí, že právě pro jejich zvíře je louka nejkrásnějším místem na světě.

Štronzo

Časová dotace: 5 minut

Organizace: na vymezeném prostoru ve třídě

Zadání:

„Zahrajeme si na zvířátka. Představte si, že jste na rozkvetlé louce. Když bude hrát hudba, budeme se volně pohybovat po prostoru, jakmile hudba přestane hrát, zastavíme se a proměníme se na zvíře, které na louce žije.“

Popis hry:

Pustíme zvuky z přírody. Děti se pohybují volně po prostoru. Učitelka bude postupně skladbu zastavovat a děti se promění ve zvíře, které žije na louce. Děti se mohou v průběhu měnit v jiná zvířata. Dítě, které učitelka pohladí, poví, které zvíře si vybralo.

Závěrečná část:

Časová dotace: 5 minut

Organizace: na koberci v hloučku

Reflexe: „Jak jste se cítili, když jste se proměnili na zvířátka z příběhu?“ „Co si myslíte o názoru medvěda, ptáčků, kachny, proč je pro ně louka nejkrásnějším místem na světě?“ „Jaké mohou být další důvody?“ „Souhlasíte s názory zvířat?“

7.1.6 Reflexe třetí dramatické lekce

Třetí lekce se zúčastnilo 15 dětí. Skupina byla heterogenní. Nejvíce dětí bylo ve věku okolo 3-4 let. S dětmi jsme si nejprve připomněli minulou lekci. Interpretace se velmi zdařila. S dramatizací děti neměly problém a úryvky z příběhu napodobovaly velmi dobře. Při pantomimě jsem děti rozdělila do skupin s ohledem na vyváženost. Utvořily se tři skupiny po pěti dětech. Každá skupina se dohodla na jednom zvířátku a ostatní děti

hádaly. Tato aktivita se také velmi povedla. Všechny děti pochopily zadání a ve srovnání s živými obrazy z minulého dne se jim etudy povedly lépe. První skupina předváděla zajíčky, druhá motýlky a poslední ptáčky. Obměnu jsem kvůli menšímu počtu předškolních dětí nerealizovala. Štronzo probíhalo bez problémů. Princip této aktivity děti velmi dobře znaly. Činnost proběhla úspěšně. Úskalí této aktivity bylo, že všechny děti chtěly říct, co jsou za zvířátka, a tak se stávalo, že se překřikovaly a nečekaly, až je pohladím. Na otázku: „Jak jste se cítili, když jste se proměnili na zvířátka z příběhu?“ děti mi odpovědi většinou všichni „dobře“. Objevily se i odpovědi:

„Špatně, protože bych nechtěl být tlustý jako medvěd.“

„Špatně, protože mě nebaví zpívat.“

„Špatně, protože mě bolely ruce.“

Hodnocení učitelkou

Učitelky hodnocení: „Nejvíce se mi líbila druhá část, kdy Aneta četla úryvek z knihy a děti byly v roli zajíce a pak daného zvířete, jako třeba medvěda, kachny. Líbilo se mi to připodobňování, že vlastně děti vůbec neměly problém se vžít do dvou rolí zároveň. Zajímavá byla reflexe na konci. Děti odpovídaly, že nechtějí být tlustý jako medvěd a nechtěly by být ptáčkem, protože je nebaví zpívat. Tady vlastně můžeme vidět, že ty děti to převtělení do té role procítily a jak je hra v roli velmi důležitá a že nebyly vlastně samy sebou, ale v té roli a tím pádem se to Anetě vyvedlo, jak si to naplánovala. Celkově třetí lekce byla vydařená.“

7.1.7 Čtvrtá dramatická lekce

Téma: Poznáváme přírodu

Podtéma: Cesta za nejkrásnějším místem na světě

Dramatické cíle: osvojit si hru v roli, rozvoj kreativity a fantazie, rozvoj nonverbální komunikace, jednat přirozeně v improvizaci.

Osobnostní a sociální cíle: podpora sebevědomí, rozvoj empatie, rozvoj sociálních dovedností – spolupráce dětí v rámci skupiny.

Délka: 45–50 minut

Počet dětí: 10–18 dětí

Pomůcky:

- Kniha – Nejkrásnější místo na světě
- Povídalek
- Hudební nástroje
- Rekvizity louky

Úvodní část:

Ranní kruh

Časová dotace: 2 minut

Organizace: na koberci v kroužku

Nejprve se zeptáme dětí, co si zapamatovaly z minulé lekce.

Otázky: „Jaká zvířata zajíc navštívil?“ „Jaká dobrodružství jsme včera zažili?“

Přípravná část:

Dramatická inspirace

Časová dotace: 2-3 minuty

Popis aktivity:

Dětem pustíme krátký videozáznam, jak se zvířata chovají v přírodě. Video může děti inspirovat pro další dramatické aktivity.

Verbálně zvuková aktivita

Časová dotace: 10 minut

Organizace: na koberci ve skupině

Zadání:

„Utvořte skupiny a pomocí hudebních nástrojů zobrazte postavu z příběhu.“

Popis aktivity:

Děti si utvoří skupiny. Učitelka připraví obrázky zvířat z příběhu. Děti si jeden obrázek vylosují a pomocí hudebních nástrojů znázorní postavu. Ostatní děti hádají, o jaké zvíře se jedná.

Hlavní část:

Interpretace textu pohádky pomocí dramatizace

Časová dotace: 30 minut

Organizace: na vymezeném prostoru

Popis aktivity:

Učitelka zazvoní zvonečkem a děti se rozdělí do čtyř skupin. Jejich úkol bude znázornit jednotlivá místa, která zajíc objevuje. První místo je sad, druhé řeka s vodopády, třetí hory a poslední moře. Děti mohou využít připravené rekvizity a kostýmy, které se pojí k místu. Děti si rekvizity v průběhu týdne vyrobí. Po skončení krátké etudy učitelka přečte úryvek z knihy. (V příloze č. 1 se nachází rekvizity dětí.)

1. etuda – *Druhý den ráno se zajíc vydal do světa, aby našel nejkrásnější místo na světě. Zanedlouho prošel poli a došel do překrásného sadu. „Tady by se králíkům běhalo! Určitě by se jim tady líbilo. Možná, že tohle je nejkrásnější místo na světě,“ přemýšlel zajíc.* (Horáček, 2020, s. 16)
2. etuda – *Zajíc objevil nádherné zurčící řeky a vodopády. „Tady by se líbilo kachně! Tohle by mohlo být nejkrásnější místo na světě,“ pomyslel si zajíc.* (Horáček, 2020, s. 18)
3. etuda – *Zajíc vylezl na vysokou horu. „Takový klid a ta výška. Tady by se ptáčkům určitě líbilo.“ řekl si zajíc. „Možná tady je to nejkrásnější místo na světě.“* (Horáček, 2020, s. 20)

4. etuda – *Nakonec zajíc došel až k moři. „Slunce je jak velká sklenice medu,“ pomyslel si zajíc. “ Medvědovi by se tu určitě líbilo. Tohle musí být nejkrásnější místo na světě. “* (Horáček, 2020, s. 23)

Po skončení všech etud si všechny děti lehnou na koberec a zavřou oči. Pustí se uklidňující hudba a učitelka přečte poslední úryvek.

Zajíc už prošel celý svět, když došel do pouště. Ležel na zádech a hleděl na hvězdnou oblohu nad sebou. Vzpomněl si na sovu a na všechna krásná místa, která navštívil. Z ničeho nic se cítil sám. A najednou znal odpověď na svou otázku. (Horáček, 2020, s. 24)

Závěrečná část:

Časová dotace: 5-10 minut

Organizace: na koberci v kruhu

Reflexe: Po skončení lekce vedeme s dětmi diskuzi. Ptáme se jich, jak se cítili při hraní, jaké mají zážitky, co se jim líbilo/nelíbilo. Dáváme prostor pro vyjádření dětí i k ostatním skupinám.

7.1.8 Reflexe čtvrté dramatické lekce

Lekce se zúčastnilo 11 dětí. Skupina byla heterogenní. Nejvíce dětí bylo ve věku okolo 3-4 let. S dětmi jsme si na začátku zopakovali minulou lekci. Při verbálně zvukové aktivitě jsem děti rozdělila do skupiny po třech podle toho, jak seděly vedle sebe v ranním kruhu. Před každou skupinu jsem dala jeden obrázek zvířete. Děti si podle obrázku vzaly potřebné hudební nástroje. Nakonec jsem vyřadila hádání a děti pouze poslouchaly a hodnotily, jestli by to opravdu mohl být zvuk daného zvířete. Tato činnost se moc povedla. Děti si chtěly zazpívat písně za doprovodu hudebních nástrojů, tak jsem spontánně zařadila písně s tematikou na daná zvířata. Riziko této aktivity byl hluk hudebních nástrojů, když hrály další skupiny. Při interpretaci jsem děti rozdělila do dvou skupin, aby každá skupina byla věkově vyvážená. Každá skupina předváděla dvě etudy. Na tuto aktivitu jsme předešlý týden vyráběly rekvizity, které děti mohly využít. Všechny etudy dopadly skvěle. Moc se mi líbilo, jak děti spolu spolupracovaly. Jako velké pozitivum bych hodnotila, že se zapojily i dvě děti, které se obvykle příliš nezapojují. Celkově mě tato aktivita velmi překvapila. V tento den se sešly spíše menší děti, tak jsem neměla přílišné očekávání. Úskalí této aktivity byl čas. Vzhledem k většímu počtu dětí bylo

potřeba více času na přípravu. Nakonec jsem celý příběh převyprávěla až po skončení všech představení. Závěrečnou část jsem kvůli časovým možnostem zkrátila a pouze jsme vedly diskusi o tom, jak se nám povedla představení.

Hodnocení učitelkou

Učitelky vyjádření: „Z této lekce vnímám, že Aneta dokáže reagovat na danou situaci, a že její přípravy jsou pouze přípravy a drží se jich, ale zároveň dokáže improvizovat. Bylo skvělé, že se děti vžily do rolí a byly nadšené. A nato, že tam nebylo tolik velkých dětí, tak etudy zvládly bravurně. Možná to bylo i tím, že minulý týden pracovaly na těch rekvizitách a měly z toho radost a viděly tam ten potenciál toho, že když něco vyrobím, tak to zároveň i použiji. Tak jsem ráda, že si Aneta dala ten čas předchozí týden na tom pracovat a takhle to využít.“

7.1.9 Pátá dramatická lekce

Téma: Poznáváme přírodu

Podtéma: Přátelství

Dramatické cíle: Rozvoj kreativity a fantazie, rozvoj emoční inteligence – děti mohou sdílet své vlastní pocity, emoce a zážitky, rozvíjet schopnost vyjadřování pohybem, rozvoj komunikace.

Osobnostní a sociální cíle: rozvoj sociálních dovedností – komunikace, důvěry a spolupráce mezi dětmi, podpora empatie, rozvoj tolerance.

Délka: 50 minut

Počet dětí: 10–18 dětí

Pomůcky:

- kniha – Nejkrásnější místo na světě
- povídálek
- obruče
- hudební nástroje
- židle
- šátek

Úvodní část:

Ranní kruh

Časová dotace: 2-3 minuty

Organizace: na koberci v kroužku

V ranním kruhu si připomeneme předchozí lekci. Otázky: „K jaké odpovědi zajíc došel?“ „Proč se každému zvířeti líbí na jiném místě?“

Vstupování do role zajíce – vnitřní hlasy

Časová dotace: 10 minut

Zadání: „Teď si představte, jak se zajíc cítil, když byl sám?“ „Kdo bude chtít, může se posadit na židli a říct nám své pocity.“

Popis aktivity:

Děti sedí v kroužku na koberci. Dítě, které bude chtít vyjádřit, jak se zajíc cítil, přijde doprostřed a řekne svoje pocity.

Přípravná část:

Vstupování do role – pantomima

Časová dotace: 5-10 minut

Organizace: na vymezeném prostoru

Zadání:

„Budeme se pohybovat do rytmu dřívěk. Až zazní cinknutí, proměníte se a začnete dělat pohyb. Pohybovat se budeme beze slov.“

Popis aktivity:

Děti se pohybují do pulzace dřívěk volně po prostoru. Když učitelka zazvoní zvonečkem/trianglem, děti se promění ve zvíře z příběhu a napodobují sdělení pohybem.

- „Zajíc, který běhá na louce.“
- „Medvěd, který jí med.“
- „Kachna, která plave v rybníce.“
- „Ptáček, co zpívají na stromě.“
- „Zajíc, jak se cítí unaveně.“

- „Sova, která spí.“
- „Kachna, která skáče do vody.“

Zvířecí imitace s obručí – zrcadla

Časová dotace: 5 minut

Organizace: na vymezeném prostoru

Zadání:

„Vezmeme si obruč, dáme si ji před sebe. Představíme si, že je to naše okénko. Z okna vystrčíme hlavu a budeme se měnit na zvířátka. Předvedeme zvířátka, které potkal zajíc na cestě, a pak bychom mohli přidat naše zvířátka, která můžeme potkat na louce.“

Popis aktivity:

Pracujeme s celou skupinou. Hra se zaměřuje na mimiku a hraní si na zvířátka. Držíme před sebou obruč a představujeme si, že máme před sebou okénko. Děti napodobují zvířátka hlasem a vykřikují své znázornění z okna ven. Nejprve předvádíme zvířata z knihy. Poté můžeme přidat další zvířata, která můžeme vidět na louce.

- Medvěd, zajíc, sova, kachna, ptáčky, kočka, pes, kráva, had, ovce, včela, ...

Hlavní část:

Interpretace textu pohádky pomocí dramatizace

Časová dotace: 10 minut

Organizace: na vymezeném prostoru

Popis aktivity:

Učitelka čte úryvek z příběhu a děti ho pantomimicky napodobují. Na začátek se pustí zvuky z přírody. „Teď si lehneme na zem, uvolníme ruce a nohy a zavřeme oči. Představíme si, že jsme zase na té své louce a jsme zajícem. *Zajíc vyskočí a běží pouští. Brodí se pískem. Utíká přes kopce,* napodobujeme těžkou chůzi, jsme zadýchaní, *dále přešel hory...proběhl poli,* na poli vyhledával květiny a *proběhl lesy,* tam se snažil najít nějakou potravu, a nakonec doběhl až domů a zjistil, že *nejkrásnější místo na světě je tam ... kde jsou jeho kamarádi!*“ (Horáček, 2020, s. 26-30)

Během příběhu postupně zastavujeme a dáváme dětem prostor pro ztvárnění pohybu.

Horká židle – pouze pokud se sejde více starších dětí

Časová dotace: 10 minut

Organizace: na vymezeném prostoru

Zadání: „My si teď na toho zajíce zahrajeme. Chcete někdo být zajíc? Pokud ano, tak se posadí na židli“ „Ostatní děti se mohou zajíčka zeptat na cokoli a zajíc může kdykoli hru ukončit a ze židle odejít.“

Popis aktivity:

Před děti se dá židle. Dítě, které bude chtít vstoupit do role zajíce, si na sebe vezme zajecí uši a půjde před děti. Ostatní děti se mohou ptát zajíce na cokoli, co budou chtít. Zajíc má možnost kdykoli hru ukončit. Dítě hru ukončí tím, že si sundá uši a odejde a může ho nahradit jiné dítě.

Překážková dráha

Časová dotace: 15 minut

Organizace: na vymezeném prostoru

Zadání:

„Nejprve utvoříme dvojice. Poté projděte překážkovou dráhu se zavázanýma očima. Snažte se, co nejvíce naslouchat svému kamarádovi, který vás překážkami provede.“

Popis aktivity:

Při této aktivitě děti mají projít překážkovou dráhu. Nicméně s jedním rozdílem. Děti budou zcela bez zraku. Po prostoru rozmístíme obruče a židle. Děti se rozdělí do dvojic. Do dvojice dostanou šátek. Každé dítě má svého průvodce, který mu poskytuje asistenci při překonávání překážek. Dítě se zavázanýma očima se musí plně spolehnout na svého kamaráda, který ho vede a popisuje místo. Nakonec se děti vymění.

Závěrečná část:

Aktivita: Kdo si sedne vedle mě a proč?

Časová dotace: 3-5 minut

Organizace: v kroužku na koberci

Zadání:

„Pro zajíce jsou nejvíc kamarádi, máte ve třídě také kamarády? Každý si vyberte jednoho kamaráda, který si má sednout vedle vás, a říct, proč jste si ho vybrali.“

Popis aktivity:

Každé dítě si vybere kamaráda, který si sedne vedle něho. Popíše, proč si ho vybral. Učitelka začne: Vedle mě si sedne Jáchym, protože mi dnes nakreslil obrázek a udělal mi tím radost. Poté říká vybrané dítě nebo ten, kdo bude chtít.

Závěrečná reflexe

Časová dotace: 5 minuty

Organizace: v kroužku na koberci

Děti se zeptáme, co se jim během týdne nejvíce líbilo. Jaká postava je zaujala a proč? Co je podle nich nejkrásnější místo na světě? Dáme jim možnost sdílet své zážitky a pocity.

7.1.10 Reflexe paté dramatické lekce

Lekce se zúčastnilo 15 dětí. Skupina byla heterogenní. Nejvíce dětí bylo ve věku okolo 4 let. Nejprve jsme si zrekapitulovali minulé lekce. Jaká místa zajíc prošel, kde se zvířátkům nejvíce líbilo atd. Dále se děti měly vcítit do role zajíce, když byl sám a vyjádřit jeho pocity. Některé děti vyjádřily pocity zajíce, a některé zase pouze poslouchaly. Nakonec jsem s dětmi vedla diskuzi o tom, jak se mohl cítit a všichni jsme se shodli, že byl trochu smutný, protože byl sám, neměl okolo sebe kamarády a rodinu ani neměl co jíst, ale také byl spokojený, že znal odpověď na svoji otázku. Následovala pantomima, děti s pantomimou neměly problém a pohyby prováděly velmi dobře a přesně. Tato aktivita se dětem moc líbila, a nakonec jsem nechala nějaké děti vymyslet i vlastní sdělení s pohybem. Zvířecí imitace s obručí šla dětem velice dobře. Děti napodobovaly zvířata bez obtíží. Interpretaci děti zvládly bez problému, úryvky z příběhu zobrazovaly velmi přesně. Horká židle nebyla realizována, protože jsem usoudila, že je to moc náročné pro danou skupinu. U překážkové dráhy si děti samy utvořily dvojice. Tato aktivita byla docela náročná, protože některé děti se opravdu bály a nechtěly mít zavázané oči.

Vymyslela jsem tedy pro některé děti alternativu, že pouze mohou mít zavřené oči a kdyby se hodně bály, tak se i podívat. Hlavní pozitivum této činnosti bylo, že děti ve dvojici hodně spolupracovaly a vzájemně si důvěřovaly. Většina dětí si nechala zavázat oči a dokázala důvěřovat svému kamarádovi. Poslední aktivitu jsem nerealizovala kvůli tomu, že děti chtěly dělat nějakou výtvarnou činnost a nebylo už tolik časových možností. Nakonec jsem spontánně zařadila skupinovou výtvarnou činnost. Děti měly nakreslit, co se jim během týdne nejvíce líbilo. Jaká postava je zaujala? Co je podle nich nejkrásnější místo na světě? Celkovou reflexi jsem s dětmi udělala až odpoledne. Zpětná vazba od dětí byla různorodá. Dětem se nejvíce líbilo: hraní na zvířátka a vytváření příběhů s rekvizitami.

Hodnocení učitelkou

Učitelka řekla: „Byla jsem překvapená, že děti zvládly aktivitu s obručí, že tam nebyl hluk a šum. Z toho jsem měla obavy, protože oni často rychle přejdou do křiku. Tak to hodnotím velmi kladně. Nejvíce přínosnou vnímám diskusi, kterou Aneta vedla na začátku o tom, jak se cítil ten zajíček, jestli měl vůbec jídlo, kde všude byl, co všechno zažil, jaké byly jeho emoce. Padaly tam velmi krásné odpovědi, že byl smutný, že neměl co jíst, ale že nakonec došel k tomu svému snu a své odpovědi. Myslím si, že Aneta měla ten začátek velmi dobře rozjetý a nadupaný, a proto možná děti neměly takovou tendenci dělat tu reflexi, protože ta motivace se převrhla i do takové samotné reflexe na začátku. Celkově se lekce povedla.“

7.1.11 Celková reflexe

Všechny lekce se z mého pohledu velice zdařily. V dané skupině pracuji již třetím rokem a děti velmi dobře znám. To si myslím, že mi značně pomohlo při volbě aktivit. Dramatická výchova se v této dětské skupině zapojuje velmi často, a proto i děti mladšího věku udržely déle pozornost, než je obvyklé v jejich věku. První tři lekce probíhaly dle plánovaného časového rozsahu, ale poslední dvě trvaly déle, než bylo plánováno. Všechny vytyčené cíle byly téměř všechny splněny. Děti dokázaly pochopit hlavní myšlenku příběhu. Byly schopny poznat, že každé místo může být krásné z jiného důvodu a uvědomily si, i jak je důležité mít okolo sebe ostatní lidi. Z dramatických cílů byly naplněny všechny. Děti dokázaly vstupovat do role, dokázaly improvizovat a byly schopny vyjádřit své emoce. Z osobnostních a sociálních cílů byly všechny dosaženy. Děti zvládly komunikovat a vyjadřovat se a poslouchat příběh. Zároveň spolupracovat,

navzájem se respektovaly a domluvily se na daných věcech. Fotografie z projektu se nacházejí v příloze č.2.

7.2 Rozhovory s pedagogy mateřské školy

Jednou z výzkumných metod byl rozhovor s pedagogy. Rozhovor byl realizovaný v jedné vybrané dětské skupině na Praze 8, ve které byly prováděny lekce. Rozhovor byl se dvěma pedagogy dané třídy, kteří byli přítomni i u lekcí. Rozhovory byly uskutečněny po realizování lekcí. Celé znění rozhovoru je dáno v příloze č. 3. Zjišťují, přínos programu pro rozvoj dětí, celkový dojem z realizovaného programu, zájem dětí o program a přínos programu celkově. Rozhovor obsahuje 6 otázek.

První otázka zjišťovala celkový dojem z realizovaného programu. Odpovědi byly podobné. Oba pedagogové se shodli na pozitivním pohledu. První pedagog vyzdvihl, že jsem dokázala převést silnou myšlenku do dramatické lekce a druhému pedagogovi se líbila komplexnost a pestrost v programu.

Druhá otázka zjišťovala zájem dětí během programu. Oba pedagogové se shodli, že o daný program měly zájem všechny děti. Pouze některé se zapojovaly více a některé méně.

Třetí otázka se zaměřovala na přínosy programu. Oba pedagogové vyzdvihli rozsáhlou škálu vzdělávacích a rozvojových aktivit. Hlavní přínos v programu tedy byla pestrost činností, která vedla ke spolupráci.

Čtvrtá otázka zkoumala, jak program působil na děti. Pedagogové se shodli, že program se dětem líbil. Podle prvního pedagoga byl pro děti přirozený, zábavný a společně jsme se nasmáli. Druhý pedagog zdůrazňoval, že děti mohly projevit svoji kreativitu a fantazii, a proto děti měly zájem o dané aktivity.

Pátá otázka zjišťovala přínosy programu pro rozvoj dětí. První pedagog byl toho názoru, že program rozvíjí děti v oblasti komunikačních dovedností, sociálním rozvoji, rozvoji kreativity a fantazie a má podstatný vliv na rozvoj empatie a pomáhá k rozvoji sebevědomí. Druhý pedagog vyzdvihl hlavně rozvoj sociálních dovedností, dále tvořivost a vnitřní představivost.

Poslední otázka sloužila spíše pro mě jako zpětná vazba a zjišťovala inspirace během programu a co by daný pedagog do budoucna využil. První pedagog by rád využil

celý program a zkusil ho zpracovat na jiné téma. Druhému pedagogovi se líbila práce s knihou a využití dramatické výchovy na základě příběhu.

7.3 Dotazníky pro pedagogy mateřský škol

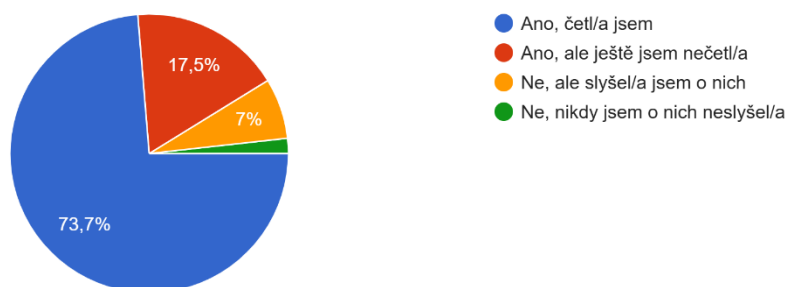
Další výzkumnou metodou byl dotazník. Obsahuje celkově 10 otázek. V dotazníku se nachází většina uzavřených otázek, pouze poslední otázka je otevřená a dává prostor k vyjádření vlastního názoru. Dotazník zachovával anonymitu a data byla zjištěna pomocí internetového google formuláře. Dotazník zjišťuje využívanost knih pro děti od Petra Horáčka v mateřských školách a dětských skupinách v České republice, zjišťuje konkrétní knihy, které se v MŠ vyskytují, zjišťuje jejich vhodnost pro práci s dětmi v MŠ. Dále se zaměřuje, zda jsou knihy využívány pro dramatickou výchovu a další vzdělávací činnosti.

Dotazník byl poslán do českých mateřských škol a dětských skupin přes facebookovou skupinu. Výhradně ho měli vyplnit pouze pedagogové mateřských škol a dětských skupin. Data byla získána v první čtvrtině tohoto roku a dostala jsem 57 odpovědí. Celý dotazníku se nachází v příloze č. 4.

Otázka č. 1. Setkali jste se s knihami od autora Petra Horáčka?

První otázkou jsem zjišťovala, zda se učitelé mateřských škol setkali s knihami od autora Petra Horáčka. První otázka byla povinná a uzavřená. 42 respondentů (73,7 %) odpovědělo ano, že knihy četli. 10 respondentů (17,5 %) odpovědělo ano, ale ještě knihy nečetli, 4 respondenti (7 %) odpověděli ne, ale slyšeli o nich a malé procento respondentů odpovědělo, že o nich nikdy neslyšeli.

Setkali jste se s knihami od autora Petra Horáčka?
57 odpovědí

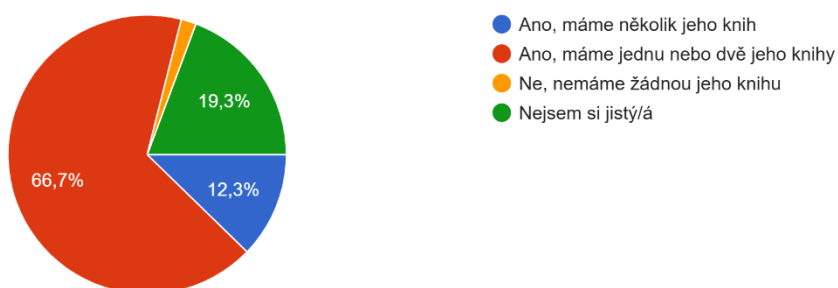
Graf 1: setkání s knihami od Petra Horáčka:

Otázka č. 2 Máte nějaké jeho knihy ve Vaší MŠ?

Druhá otázka zjišťovala, zda MŠ má ve své knihovně nějaké knihy od Petra Horáčka. Tato otázka byla povinná a uzavřená. Přes polovinu pedagogů odpovědělo, že ve své MŠ mají jednu nebo dvě jeho knihy. 7 respondentů (12,3 %) odpovědělo, že mají několik jeho knih. Nejistě odpovědělo necelých 20 % a pouze malé procentu nemá v MŠ žádnou jeho knihu.

Máte nějaké jeho knihy ve Vaší MŠ?

57 odpovědí

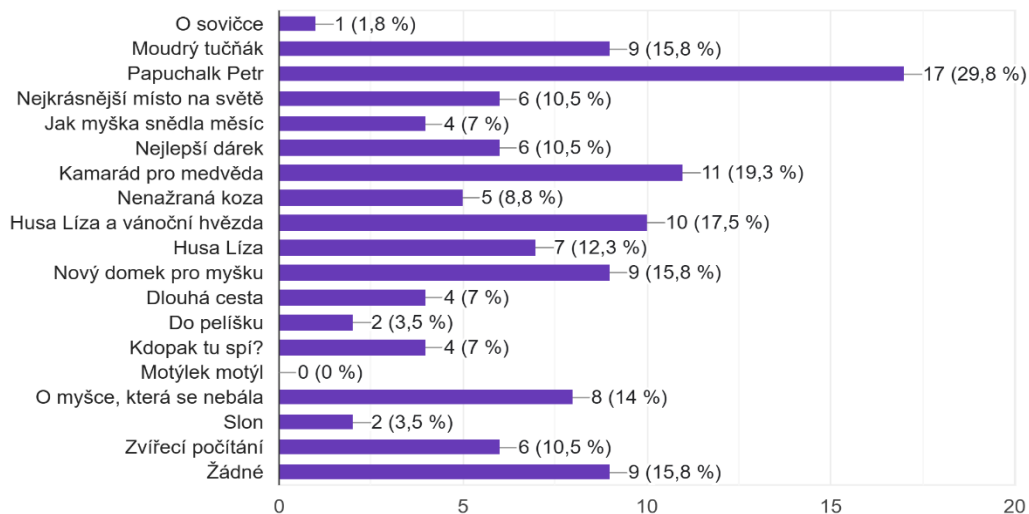
Graf 2: Mají respondenti knihy Petra Horáčka v MŠ?

Otázka č. 3. Jaké konkrétní knihy od autora Petra Horáčka se nacházejí ve Vaší MŠ?

Třetí otázka byla povinná a uzavřená a na výběr bylo z několika možností. Záměrem bylo zjistit, jaké konkrétní knihy od Petra Horáčka se nacházejí v MŠ. Nejvíce se v MŠ vyskytuje kniha Papuchal Petr, který získal 17 hlasů (29,8 %), poté Kamarád pro medvěda, který dostal 11 hlasů (19,3 %) a 10 hlasů (17,5 %) získala Husa Líza a vánoční hvězda. Ostatní knihy dostaly méně než 9 hlasů. V devíti mateřských školách z 57 respondentů se nevyskytují žádné knihy od Petra Horáčka.

Jaké konkrétní knihy od autora Petra Horáčka se nacházejí ve Vaší MŠ?

57 odpovědí

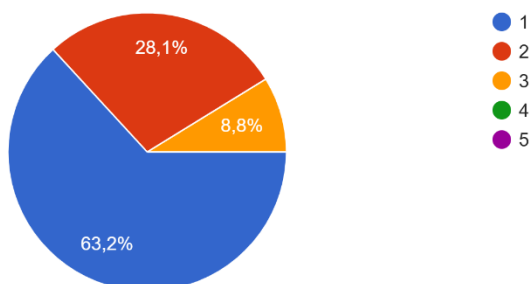

Graf 3: konkrétní knihy od Petra Horáčka v MŠ

Otázka č. 4. Jak hodnotíte knihy od Petra Horáčka? Číslo 1 znamená nejlepší a číslo 5 nejhorší.

Cílem čtvrté otázky bylo zjistit, jak učitelé mateřských škol hodnotí knihy od Petra Horáčka. Tato otázka byla povinná a uzavřená. 36 respondentů (63,2 %) dalo odpověď 1, což naznačuje velmi vysoké hodnocení a spokojenost. Necelých 30 % hodnotilo knihy číslem 2, což stále značí pozitivní hodnocení a pouze malý počet respondentů zvolil číslo 3, což je neutrální hodnocení. Číslo 4 a 5 nebylo zvoleno.

Jak hodnotíte knihy od Petra Horáčka? Číslo 1 znamená nejlepší a číslo 5 nejhorší.
57 odpovědí

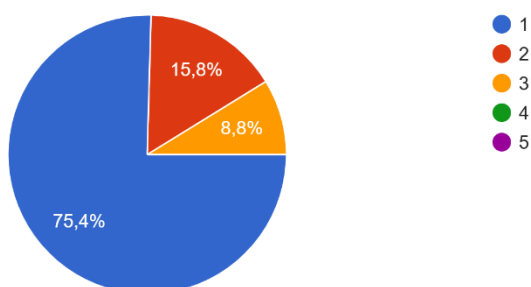

Graf 4: hodnocení knih Petra Horáčka

Otázka č. 5. Jak jsou knihy od Petra Horáčka vhodné do MŠ? Číslo 1 znamená nejlepší a číslo 5 nejhorší.

Účelem páté otázky bylo zjistit, jak jsou knihy od Petra Horáčka vhodné do MŠ. Otázka byla povinná a uzavřená. 43 respondentů (75,4 %) odpovědělo nejlepším hodnocením. 15,8 % respondentů hodnotilo číslem 2, což stále značí pozitivní hodnocení, a pouze malé procento pedagogů zvolilo číslo 3, což je neutrální hodnocení. Číslo 4 a 5 si nikdo nezvolil.

Jak jsou knihy od Petra Horáčka vhodné do MŠ? Číslo 1 znamená nejlepší a číslo 5 nejhorší.
57 odpovědí

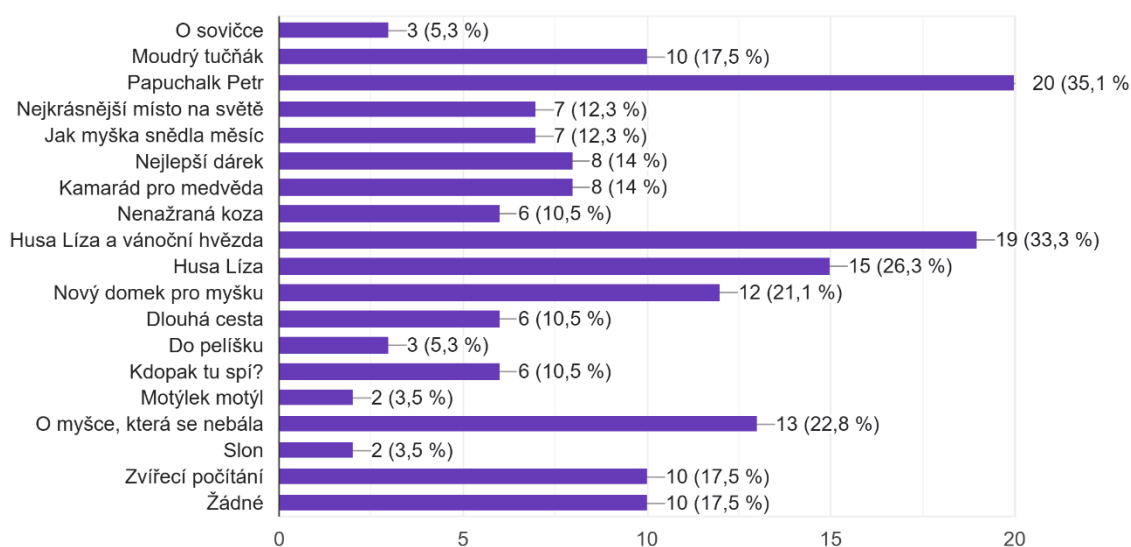
Graf 5: vhodnost knih Petra Horáčka do MŠ

Otázka č. 6. Jaké konkrétní knihy od Petra Horáčka byste doporučil/a pro práci s dětmi v MŠ?

Hlavní záměr šesté otázky bylo zjistit, jaké konkrétní knihy od Petra Horáčka by respondenti doporučili pro práci s dětmi v MŠ. Otázka byla povinná a uzavřená. Respondenti měli možnost vybrat více odpovědí. Nejvíce pedagogů by pro práci s dětmi doporučilo knihu Papuchalk Petr, tato kniha získala 20 hlasů (35,1 %), skoro se stejným počtem respondenti doporučují knihu Husa Líza a vánoční hvězda. 15 hlasů (26,3 %) získala kniha Husa Líza, 13 hlasů (22,8 %) kniha O myšce, která se nebála. 12 hlasů (21,1 %) získala kniha Nový domek pro myšku a po 10 hlasech (17,5 %) knihy Zvířecí počítání a Modrý tučňák. Ostatní knihy měly už méně než 10 hlasů (17,5 %). 10 respondentů (17,5 %) by nedoporučilo žádnou knihu od Petra Horáčka.

Jaké konkrétní knihy od Petra Horáčka byste doporučil/a pro práci s dětmi v MŠ?

57 odpovědí

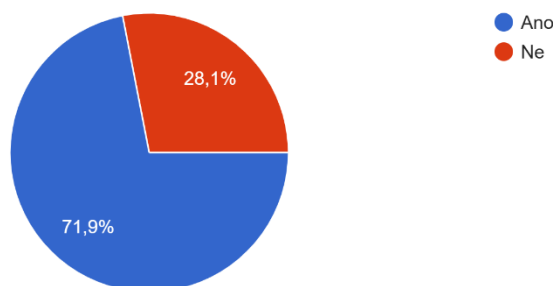
Graf 6: doporučení knihy od Petra Horáčka

Otázka č. 7. Využíváte knihy od Petra Horáčka jako podklad pro dramatickou výchovu?

Cílem sedmé otázky bylo zjistit, zda jsou knihy od Petra Horáčka využívány jako podklad pro dramatickou výchovu. Otázka byla povinná a uzavřená. 41 respondentů (71,9 %) odpovědělo, že knihy od Petra Horáčka využívají v rámci dramatické výchovy. 16 respondentů (28,1 %) knihy jako podklad pro dramatickou výchovu nepoužívá.

Využíváte knihy od Petra Horáčka jako podklad pro dramatickou výchovu

57 odpovědí

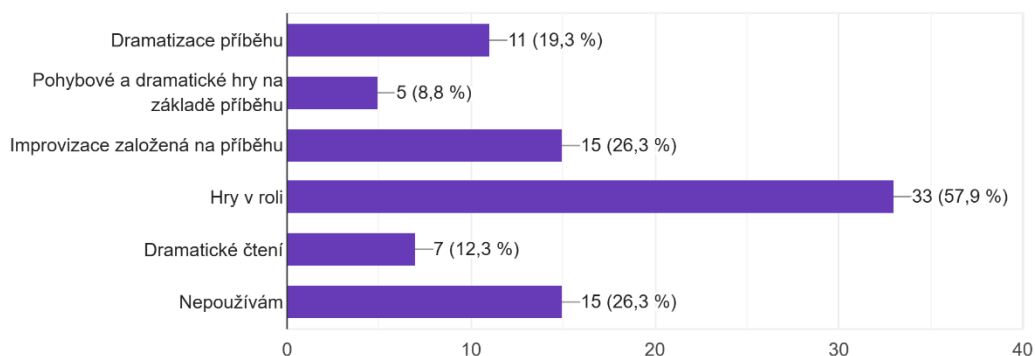
Graf 7: využívanost knih od Petra Horáčka v rámci dramatické výchovy

Otázka č. 8. Jakým způsobem využíváte knihy od Petra Horáčka jako podklad pro dramatickou výchovu?

Osmá otázka byla povinná a uzavřená. Respondenti měli možnost vybrat více možností. Hlavním smyslem této otázky bylo zjistit, jakým způsobem se knihy od Petra Horáčka využívají v rámci dramatické výchovy. 33 (57,9 %) respondentů využívá knihy v rámci hry v roli, 15 respondentů (26,3 %) využívá improvizace založené na příběhu, pouze 20 % respondentů využívá knihy k dramatizaci. Dramatické čtení používá 7 respondentů (12,3 %) a méně než 10 % využívá pohybové a dramatické hry na základě příběhu. Jako materiál pro dramatickou výchovu nepoužívá knihy od Petra Horáčka 26,3 %.

Jakým způsobem využíváte knihy od Petra Horáčka jako podklad pro dramatickou výchovu?

57 odpovědí

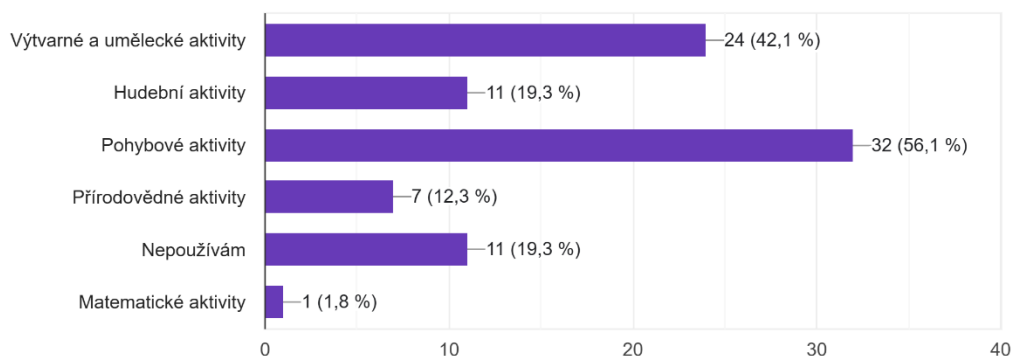
Graf 8: využívanost knih od Petra Horáčka v rámci dramatické výchovy v konkrétních činnostech

Otázka č. 9. Využíváte knihy od Petra Horáčka i na jinou vzdělávací činnost?

Devátá otázka byla uzavřená a povinná. Zařadila jsem jí, abych zjistila, jestli se knihy od Petra Horáčka využívají i na jinou vzdělávací činnost, než je dramatická výchova. Nejvíce respondentů využívá knihy na pohybové aktivity. (32 respondentů 56,1 %). 24 respondentů (42,1 %) knihy používá při výtvarných a uměleckých aktivitách. 11 respondentů (19,3 %) je zapojuje v rámci hudebních aktivit. 7 respondentů (12,3 %) knihy využívá v rámci přírodovědných aktivit. Jeden respondent při matematických aktivitách. 11 respondentů (19,3 %) nepoužívá knihy v žádné vzdělávací činnosti.

Využíváte knihy od Petra Horáčka i na jinou vzdělávací činnost?

57 odpovědí

Graf 9: využívanost knih od Petra Horáčka na jiné vzdělávací činnosti

Otázka č.10. Chtěl/a byste ještě něco přidat k tématu?

Poslední otázka byla otevřená a nepovinná. Podstatou desáté otázky bylo zjistit osobní názory, myšlenky a další podněty respondentů k danému tématu. Na otázku mi odpovědělo 39 respondentů. Většina pedagogů vyzdvihovala krásné ilustrace, které rozvíjí představivost u dětí. Dále se objevily odpovědi, že knihy jsou velmi efektivní a obohacující. V knihách se vyskytují pestré postavy, které pomáhají dětem se lépe orientovat ve světě. Jsou vhodné pro práci pro předškolní děti a jako první čtení pro předškoláky, protože příběhy jsou jednoduché a snadno pochopitelné.

8 Shrnutí výsledku ve vztahu k výzkumným otázkám

1. V čem spočíval přínos programu zpracovaný v souvislostech dětské literatury s dramatickou výchovou?

Program byl velmi přínosný pro děti. Hlavní přínos programu je podle mého názoru rozvoj komunikačních dovedností. Děti si během dramatických činností rozvíjely verbální i neverbální komunikaci. Učily se vyjadřovat své myšlenky, pocity a názory, naslouchaly příběh a názory ostatních dětí. Udržovaly oční kontakt a domlouvaly se i mimikou a gesty. Velký přínos má i na rozvoj empatie a porozumění. Děti se dokázaly vcítit do různých rolí a situací, a to jim pomáhá lépe porozumět a orientovat se v emocích druhých. Díky tomu se děti také učily respektovat potřeby druhých, být ohleduplní, spolupracovat a komunikovat. Během lekcí se u dětí rozvíjela kreativita a fantazie. Děti vstupovaly do rolí, během toho si mohly představovat, jaké to je, být někým jiným.

V průběhu celého týdne děti měly možnosti si vyzkoušet různé etudy, živé obrazy a interpretace podle příběhu. Ve kterých děti improvizovaly, vedly spontánně dialogy a přizpůsobovaly se dané situaci. Největším přínosem bylo, že si děti vyzkoušely etudy a živé obrazy a mohly samy za sebe něco vyprodukovat a samy rozvíjet svoji kreativitu. Program pomáhá také k rozvoji sebevědomí. Při dramatických aktivitách děti mohly překonávat strach z vystupování. Diváky byly pouze ostatní děti z dané třídy a učitelky, které děti znají, a to pomáhá k tomu, aby si dítě zvyklo na vystupování a snížila se u něho úzkost a strach. Dále děti získávaly pozitivní zpětnou vazbu od učitelek nebo od ostatních dětí, to jim mohlo poskytovat odvalu a podporu. V průběhu týdne děti vyzkoušely nové věci, aniž by je někdo kritizoval. Vyjadřovaly svoje myšlenky, nápady a pocity před ostatními. Díky tomu mohou v budoucnu sebevědomě komunikovat. Během aktivit se posilovala i sebedůvěra, děti mohly vidět svoje pokroky a tím jim roste důvěra ve vlastní schopnosti. Mohly se poté cítit sebejistější v dalších aktivitách.

Podstatný vliv má program na sociální dovednosti. Děti během lekcí spolupracovaly, komunikovaly, řešily neshody, učily se důvěřovat, poslouchaly názory ostatních, učily se kontrolovat své emoce, respektovaly a dodržovaly pravidla. Dále dochází k tělesnému rozvoji. Při činnostech se rozvíjela hrubá motorika, děti běhaly, skákaly, hrály etudy, sladřovaly tělesné pohyby, udržovaly rovnováhu. K rozvoji jemné motoriky přispěla výroba rekvizit a následná manipulace s nimi. Děti se také učily orientovat v prostoru.

2. Znájí učitelé mateřských škol knihy od autora Petra Horáčka? Využívají je ve své práci jako základ pro dramatickou výchovu nebo další vzdělávací činnosti? Jak tyto knihy hodnotí v rámci mateřské školy?

Z výsledků vyšlo, že většina učitelů mateřských škol četli nebo se alespoň setkali s knihami od autora Petra Horáčka. Z výsledků také vyplynulo, že mnoho mateřských škol má jednu nebo více knih ve své knihovně. Nejvíce se v českých mateřských školách nachází kniha Papuchalk Petr a Kamarád pro medvěda. V rámci dramatické výchovy knihy od Petra Horáčka v mateřské škole využívá přes 70 % pedagogů. Nejčastěji se příběhy využívají v rámci hry v roli a improvizaci založené na příběhu. Necelých 20 % pedagogů používá příběhy i k dramatizaci. Méně než 10 % využívá knihy pro pohybové a dramatické hry založené na příběhu a pro dramatické čtení. Pedagogové s knihami pracují nejvíce v rámci pohybových a výtvarně uměleckých aktivit. Používají je ale i pro hudební, přírodovědné a matematické aktivity. Pro práci s dětmi učitelé doporučují především knihy Papuchalk Petr, Husa Líza a vánoční hvězda, Husa Líza a knihu O myšce, která se nebála. Podle většiny pedagogů jsou knihy vhodné do mateřské školy. Přes 70 % učitelů odpovědělo nejlepším hodnocením. Nejhorší hodnocení bylo číslo 3, což značí neutrální hodnocení. V dotazníku jsem se zeptala i na otázku, jak respondenti hodnotí knihy celkově. Více než polovina pedagogů hodnotí knihy nejlepším hodnocením.

9 Limity výzkumu

Hlavním limitem je nezaručená pravdivost odpovědí. Dotazníkem nemohu zaručit stoprocentní pravdivost odpovědí, ani nemohu zajistit odpovědi pouze od pedagogů. Dalším limitem může být množství respondentů. Pro získání přesnějších výsledků by chtělo opatřit odpovědi od více pedagogů.

Zásadní limity v rozhovorech mohly být zkreslené odpovědi pedagogů. Učitelé mohli odpovídat tak, aby se zavděčili, místo aby byli upřímní.

U zjišťování přínosů dramatické výchovy v edukačním procesu při nabídce dětské literatury by bylo potřeba navštívit více mateřských škol nebo dětských skupin. Limitem může být také hodnocení dovedností u dětí. Například hodnocení kreativity, emocionálního projevu, spolupráce, komunikace, sebevědomí nebo sebereflexe se mohou těžce hodnotit a měřit.

10 Diskuse

Dramatická výchova je jedním z účinných pedagogických přístupů. Podporuje rozvoj u dětí ve všech oblastech. V mateřské škole se mnohdy dramatická výchova propojuje s dětskou literaturou. Spojení dramatické výchovy s dětskou literaturou poskytuje mnoho výhod jak pro učitele, tak pro děti.

V rámci praktické části byly realizované lekce v jedné vybrané dětské skupině na Praze 8. Vzhledem k tomu, že jsem děti moc dobře znala, tak jsem se snažila lekci postavit tak, aby odpovídala individuálním možnostem všech dětí. Týden před projektem si děti samy vyráběly rekvizity. Výroba rekvizit se mi potvrdila jako skvělá motivace pro děti.

Děti byly z programu nadšené a aktivně se zapojovaly. Mile mě překvapila pozornost dětí, i když se poslední dny sešly spíše mladší, děti vydržely u činností déle, než jsem předpokládala. Během projektu jsem zpozorovala, že děti mezi sebou začaly více spolupracovat a domlouvat se. Spolupráce se výrazně začala objevovat i mimo projekt. Děti spolu více diskutují. Velké pokroky nastaly v jejich vyjadřování, lépe vyjadřují své myšlenky a respektují názory druhých. Nepotřebují už tolik dospělého člověka, který by za ně situaci vyřešil. Učitelka tedy často pouze přihlíží a nechává děti jednat samostatně. Děti se také více navzájem podporují.

Závěr

Bakalářská práce se věnovala tématu využití dramatické výchovy u dětí předškolního věku s pomocí dětské literatury. Teoretická část se zabývala dramatickou výchovou a charakteristikou předškolního období. V poslední části se teoretická část zabývala dětskou literaturou. Z hlediska literatury jsou předmětem zájmu především knihy pro děti od autora Petra Horáčka. Praktická část obsahuje dramatické lekce, které obsahují dramatické metody a techniky v souvislostech dětské literatury, rozhovory s pedagogy dané dětské skupiny a dotazník.

Prvním cílem této bakalářské práce bylo zjistit přínosy využití dramatické výchovy v edukačním procesu, při nabídce dětské literatury. Tento cíl jsem naplnila prostřednictvím akčního výzkumu, rozhovory s učitelkami a pozorováním dětí s následnou reflexí. Výzkumy výsledku ukázaly, že největší přínos má dramatická výchova na rozvoj komunikačních dovedností, a to jak na verbální i neverbální komunikaci. Dále na rozvoj empatie, porozumění, kreativitu a fantazii. Významný vliv má i na sociální dovednosti, jako je spolupráce, učení se důvěřovat, poslouchat názory druhých, umět řešit neshody, kontrolovat své emoce a respektovat a dodržovat pravidla. V poslední řadě dochází k tělesnému rozvoji v oblasti hrubé a jemné motoriky, koordinaci, rovnováze a orientaci v prostoru.

Druhý cíl této bakalářské práce se zaměřoval na zjištění využitelnosti knih pro děti od Petra Horáčka v mateřských školách a zda se knihy od autora Petra Horáčka využívají k dramatické výchově a jiným vzdělávacím aktivitám. Ke zjištění tohoto cíle byla využita metoda dotazníku. Z výzkumu vyplynulo, že většina respondentů četli nebo se alespoň setkali s knihami od Petra Horáčka. Výsledky ukázaly, že ve většině českých mateřských škol se nachází jedna nebo více jeho knih. Nejvíce se vyskytuje kniha Papuchalk Petr. Více než polovina pedagogů zařazuje knihy od Petra Horáčka v rámci dramatické výchovy. Nejčastěji se knihy využívají v rámci hry v roli a improvizaci. Nejvíce pedagogové využívají příběhy jako podklad k pohybovým a výtvarně uměleckým aktivitám.

Psaní teoretické části velice obohatilo mé vědomosti. Díky teoretické části jsem měla příležitost do hloubky prostudovat metody, principy a techniky dramatické výchovy. Poznala jsem více autora Petra Horáčka a jeho knihy. Praktická část mi umožnila

vyzkoušet si realizaci týdenního programu a uplatnit své zkušenosti získané z teoretické části. V praktické části jsem dále realizovala dotazníky, které mi poskytly názory pedagogů na knihy Petra Horáčka a shrnovaly data z různých mateřských škol a dětských skupin.

Tato práce by mohla sloužit jako inspirace pro učitelé mateřských škol, protože ukazuje, jak spojit dramatickou výchovu s literaturou zábavnou formou, ale zároveň splnit výchovně vzdělávací cíle.

ZDROJE

- [1] MACHKOVÁ, Eva. *Nástin historie a teorie dramatické výchovy*. Praha: NAMU, 2018. ISBN 978-80-7331-487-3.
- [2] SVOBODOVÁ, Eva a ŠVEJDOVÁ, Hana. *Metody dramatické výchovy v mateřské škole*. Praha: Portál, 2011. ISBN isbn:978-80-262-0020-8.
- [3] MACHKOVÁ, Eva. *Jak se učí dramatická výchova: didaktika dramatické výchovy*. 2. vyd. Praha: Akademie múzických umění v Praze, Divadelní fakulta, katedra výchovné dramatiky, 2007. ISBN isbn978-80-7331-089-9.
- [4] VALENTA, Josef. *Metody a techniky dramatické výchovy*. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1865-1.
- [5] PRŮCHA, Jan; WALTEROVÁ, Eliška a MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. 6., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 9788073676476.
- [6] MACHKOVÁ, Eva. *Úvod do studia dramatické výchovy*. Praha: IPOS, 1998. ISBN 80-7068-103-9.
- [7] BLÁHOVÁ, Krista. *Uvedení do systému školní dramatiky: dramatická výchova pro učitele obecné, základní a národní školy*. Praha: IPOS - Informační a poradenské středisko pro místní kulturu, 1996. ISBN 80-7068-070-9.
- [8] KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Vybrané kapitoly z dramatické výchovy*. Praha: Karolinum, 1998. ISBN 80-7184-756-9.
- [9] VÁGNEROVÁ, Marie a LISÁ, Lidka. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vydání třetí, přepracované a doplněné. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2021. ISBN 978-80-246-4961-0.
- [10] GEBHARTOVÁ, Vladimíra. *Literatura pro děti*. Státní pedagogické nakladatelství, 1987. ISBN 14-283-89.
- [11] HORÁČEK, Petr. *Nejkrásnější místo na světě*. Praha: Portál, 2020. ISBN 978-80-262-1650-6.

- [12] EDU.CZ. RVP PV - Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. Online. 2022. Dostupné z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcovy-vzdelavaci-program-pro-predskolni-vzdelavani-rvp-pz/>. [cit. 2024-06-01].
- [13] MACHKOVÁ, Eva. Úvod do studia dramatické výchovy. 3., aktualizované vydání. Praha: Národní informační a poradenské středisko pro kulturu, 2018. ISBN 978-80-7068-317-0.
- [14] Wikipedie: Otevřená encyklopedie: Báseň [online]. c2024 [citováno 20. 06. 2024]. Dostupný z WWW: <<https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=B%C3%A1se%C5%88&oldid=23890293>>

Knihy Petra Horáčka

HORÁČEK, Petr. *O zajíčkovi*. 3., aktualizované vydání. Praha: Portál, 2024. ISBN 978-80-262-2119-7.

HORÁČEK, Petr. *Husa Líza*. Vydání druhé. Praha: Portál, 2017. ISBN 978-80-262-1294-2.

HORÁČEK, Petr. *Nenažraná koza*. 2. vydání. V Praze: Albatros, 2022. ISBN 978-80-00-06647-9.

HORÁČEK, Petr. *Papuchalk Petr*. 2. vydání. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0361-2.

HORÁČEK, Petr. *O myšce, která se nebála*. 2. vydání. Praha: Portál, 2019. ISBN 978-80-262-1469-4.

HORÁČEK, Petr. *Husa Líza a vánoční hvězda*. Vydání druhé. Praha: Portál, 2021. ISBN 978-80-262-1776-3.

HORÁČEK, Petr. *Slon*. Vydání druhé. Praha: Portál, 2021. ISBN 978-80-262-1804-3.

HORÁČEK, Petr. *Jak myška snědla měsíc*. Vydání druhé. Praha: Portál, 2020. ISBN 978-80-262-1558-5.

HORÁČEK, Petr. *Motýlek... motýl*. Vydání druhé. Praha: Portál, 2023. ISBN 978-80-262-2052-7.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č.1 – Fotografie rekvizit

Příloha č.2 – Fotografie z projektu

Příloha č. 3 – Rozhovory s pedagogy

Příloha č. 4 – Dotazník pro pedagogy

Příloha č. 1 – Fotografie rekvizit

Příloha č.2 – Fotografie z projektu

Příloha č. 3 - Rozhovory s pedagogy

Rozhovor s pedagogem č.1

Jaký je Váš celkový dojem z realizovaného programu?

„Samotný program hodnotím velmi kladně a vydařeně. Líbilo se mi, že Aneta dětem předškolního věku dokázala silnou myšlenku převést do dramatické lekce. Jaké místo je pro nás nejkrásnější a proč? Že každé zvíře a každý z nás vnímáme ty místa jinak a děláme tam jiné činnosti. Máme z nich jiné zážitky a jiné zkušenosti. Je to i hluboké zamyšlení pro ty děti, kde oni se cítí nejlépe a kde chtějí trávit ten čas a kde se cítí trochu hůře a proč se tam cítí hůře a jestli by nešlo si to taky převést do toho pozitivnějšího.“

Jaký byl zájem dětí během programu?

„Zájem dětí podle samotných diskusí a reflexí na konci i při motivaci byl veliký. Bylo vidět, že děti se těší, jsou zvědavé, co je bude dál čekat a co má Aneta pro ně připraveného. Největší zájem dětí byl, když dělaly etudy, to je nejvíce bavilo, protože takhle skupina dětí je nejvíce energická a živá. U této aktivity jsme se společně nasmáli. A děti ji velmi dobře zvládly.“

Proč si myslíte, že je program přínosný?

„Myslím si, že program je přínosný, protože poskytuje dětem rozsáhlou škálu vzdělávacích a rozvojových aktivit. Líbilo se mi, že tam s nimi Aneta probrala i zubaře, lékaře a takové prostředí, kde my máme trochu strach. A že se děti nemusí bát, a že je to o tom, jak k tomu přistupujeme. To vnímám jako velký přínos. Kvalitně hodnotím i to, že všechno bylo navazující. Byly tam věci navíc. Aneta uměla improvizovat, uměla pracovat s tou přípravou, kterou tam měla. Nepotřebovala se do ní dívat. Děti jsou na ni napojené. Ona děti zná. Měla vždycky připravené pomůcky a měla to promyšlené. Taky kladně hodnotím práci s povídkou a zvonečkem. Na to děti velmi dobře reagovaly. Aneta byla přirozená, dobře pracovala se svým hlasem, děti na ní byly napojené, které aktivity byly živější a bouřlivější. Jiné zase klidnější. Bylo to různorodé. I ta samotná dynamika. Je i dobré říci, že pokaždé to bylo jinak, protože přišly jiné děti. Jiný počet dětí a Aneta se snažila o tu různorodost. A pokaždé děti rozvíjely něco jiného. Musím říci, že Aneta využila prvky jak dramatické, tak i hudební. Například: nástroje, práce se zvukem, práce s pohybem a s tělem. Dětem zase připomněla pantomimu. To velmi cením, protože ne všechny děti zvládají dodržet pantomimu. Využila tam i výtvarné prvky. Zařadila i

povídálka a zvoneček. Děti pracovaly jak samy, v menších nebo větších skupinách. Největší přínos bylo, že si děti vyzkoušely etudy a mohly samy ze sebe něco vyprodukovat a samy rozvíjet svoji kreativitu. Takže pro děti to bylo velmi přínosný. Děti mají rády zvířátka, znají je. Bylo to pro ně uchopitelné, znají i ta místa, takže si to uměly lépe představit. To já také hodnotím kladně, že Aneta zvolila doopravdy místa, které děti znají a kde oni byli a umějí si to představit, proto některé aktivity byly velmi dobře vydařené.“

Jak podle Vás program působil na děti?

„Myslím si, že děti byly z programu nadšené. Bylo to pro ně přirozené, zábavné, nasmály se u toho.“

Jaký byl přínos programu pro rozvoj dětí?

„Program byl pro děti přínosný zejména v oblasti komunikačních dovedností, sociálním rozvoji, rozvoji kreativity a fantazie, dále má podstatný vliv na rozvoj empatie a pomáhá i k rozvoji sebevědomí.“

Co bylo pro Vás během programu inspirací a co byste případně využila?

„Lekce byly velmi dobře sestaveny. Já bych využila celý program nebo bych si vzala koncepci daného programu a zkusila bych si to dát na ještě jiné téma, protože se mi líbí, že se šlo od nejjednodušších až po takové středně těžké aktivity. To velmi cením a ráda bych si tuto strukturu koncipovala na další témata.“

Rozhovor s pedagogem č. 2

Jaký je Váš celkový dojem z realizovaného programu?

„Celkový dojem z realizovaného programu je velmi pozitivní. Program mi připadal celkem komplexní a pestrý. Celkem tam byly i nějaké inovace. Mělo to krásný dopad na děti a děti se zapojovaly do aktivit, které já s nimi osobně nedělám. Proto jsem byla velmi překvapená, co děti dokážou a jak projevují svoji kreativitu a spolupráci.“

Jaký byl zájem dětí během programu?

„Zájem o dané aktivity měly všichni děti. Samozřejmě některé se projevovaly více a některé méně.“

Proč si myslíte, že je program přínosný?

„Program je přínosný díky své pestrosti činností a zároveň, že program vedl děti spolupracovat a vytvářet než jenom plnit nějaké zadání.“

Jak podle Vás program působil na děti?

„Dětem se program líbil a překvapilo mě, že je opravdu bavil. Hlavně jim poskytoval impuls projevovat svoji kreativitu a fantazii.“

Jaký byl přínos programu pro rozvoj dětí?

„Největší přínos tohoto programu je podle mého názoru rozvoj sociálních dovedností. Děti spolu musely spolupracovat a tvořit celek. Rozhodně rozvíjely tvořivost a vnitřní představivost.“

Co bylo pro Vás během programu inspirací a co byste případně využila?

„Líbilo se mi, že tento program byl několikadenní, byl v něm obsažený příběh, tvorba toho příběhu a udržování linky příběhu. Do budoucna bych využila hraní etud na základě příběhu nebo nějakého obrázku a dramaturgii příběhu.“

Příloha č. 4 – Dotazníky pro pedagogy

Využívanost knih Petra Horáčka

Dobrý den, jmenuji se Aneta Zavoralová a jsem studentkou Univerzity Karlovy oboru učitelství pro MŠ. Rozhodla jsem se psát bakalářskou práci na téma Metody dramatické výchovy v práci s dětskou literaturou v MŠ se zaměřením na Petra Horáčka. Žádám Vás o vyplnění tohoto dotazníku, který zjišťuje využívanost knih pro děti od Petra Horáčka v MŠ. Prosím výhradně pedagogy mateřských škol a dětských skupin. Dotazník zachovává anonymitu. Předem všem velice děkuji.

1. Setkali jste se s knihami od autora Petra Horáčka?

Ano, četl/a jsem/ Ano, ale ještě jsem nečetl/a/ Ne, ale slyšel/a jsem o nich, Ne, nikdy jsem o nich neslyšel/a

2. Máte nějaké jeho knihy ve Vaší MŠ?

Ano, máme několik jeho knih/ Ano, máme jednu nebo dvě jeho knihy/ Ne, nemáme žádnou jeho knihu/ Nejsm si jistý/á

3. Jaké konkrétní knihy od autora Petra Horáčka se nacházejí ve Vaší MŠ?

O sovičce/ Modrý tučňák/ Papuchalk Petr/ Nejkrásnější místo na světě/ Jak myška snědla měsíc/ Nejlepší dárek/ Kamarád pro medvěda/ Nenažraná koza/ Husa Líza a vánoční hvězda/ Husa Líza/ Nový domek pro myšku/ Dlouhá cesta/ Do pelíšku/ Kdopak tu spí?/ Motýlek motýl/ O myšce, která se nebála/ Slon/ Zvířecí počítání/ žádné

4. Jak hodnotíte knihy od Petra Horáčka? Číslo 1 znamená nejlepší a číslo 5 nejhorší.

Škála 1-5

5. Jak jsou knihy od Petra Horáčka vhodné do MŠ? Číslo 1 znamená nejlepší a číslo 5 nejhorší.

Škála 1-5

6. Jaké konkrétní knihy od Petra Horáčka byste doporučil/a pro práci s dětmi v MŠ?

O sovičce/ Modrý tučňák/ Papuchalk Petr/ Nejkrásnější místo na světě/ Jak myška snědla měsíc/ Nejlepší dárek/ Kamarád pro medvěda/ Nenažraná koza/ Husa Líza a vánoční hvězda/ Husa Líza/ Nový domek pro myšku/ Dlouhá cesta/ Do pelíšku/ Kdopak tu spí?/ Motýlek motýl/ O myšce, která se nebála/ Slon/ Zvířecí počítání/ žádné

7. Využíváte knihy od Petra Horáčka jako podklad pro dramatickou výchovu

Ano/ ne

8. Jakým způsobem využíváte knihy od Petra Horáčka jako podklad pro dramatickou výchovu?

Dramatizace příběhu/ pohybové a dramatické hry na základě příběhu/ improvizace založená na příběhu/ hry v roli/ dramatické čtení/ nepoužívám/ jiné

9. Využíváte knihy od Petra Horáčka i na jinou vzdělávací činnost?

Výtvarné a umělecké aktivity/ hudební aktivity/ pohybové aktivity/ přírodovědné aktivity/ nepoužívám/ jiné

10. Chtěl/a byste ještě něco přidat k tématu?